

ปัจจัยที่มีประถิทชิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถานบันการเงิน
ชุมชนบ้านดำเนย หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ
จังหวัดอุบลราชธานี

อภิชาติ สังข์ครี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

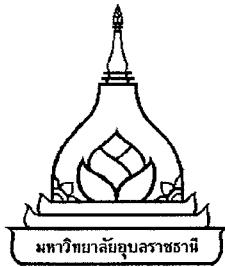

**EFFECTIVE FACTORS IN EXTABLING A VILLAGE FUND AS A
COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTE IN BAN TAMYAE VILLAGE,
MOO 11, TAMBON MUANGSAM SIP, AMPHOE MUANGSAM SIP,
UBON RATCHATHANI**

APICHAT SUNGSRI

**AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR DEGREE OF MASTER OF LIBERAL ARTS
MAJOR IN SOCIAL SCIENCE AND DEVELOPMENT
FACULTY OF LIBERAL ARTS
UBON RAJATHANE UNIVERSITY
YEAR 2008**

COPY RIGHT OF UBON RAJATHANE UNIVERSITY

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ^๑
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์

เรื่อง ปักจ้ายที่มีประสีทึบผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถานบันการเงินชุมชน
บ้านดำเนีย หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย นายอภิชาติ สังข์ศรี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.ศรีรัตน์ สุคิจ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจัน มนีนิล)

กรรมการ

(นายสวัสดิ์ ศรีอุไร)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินธิรา ชาธีร์)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสีที)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2551

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของคณะอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่าน ซึ่งประกอบไปด้วย ดร. ศรีณย์ สุคใจ ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำนิล และอาจารย์สวัสดิ์ ศรีอุไร ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลพร่องตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญในด้าน การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 5 ท่าน จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด อุบลราชธานี ขอขอบพระคุณเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี และเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ให้การสนับสนุน

ขอขอบพระคุณกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณพัฒนาการอำเภอ และพัฒนากร อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ช่วยประสานการเก็บข้อมูล

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณ คุณสมรักษ์ คุหะรัตน์ ที่เป็นกำลังใจให้จัดทำการค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้จนประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี

(นายอภิชาติ สังข์ครี)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน
บ้านดำเน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

โดย : อภิชาติ สังข์ศรี

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : สังคมศาสตร์และการพัฒนา

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ดร. ครรนย์ สุคิจ

ศักยภาพสำคัญ : หมู่บ้าน ชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข ในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน
- 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและการหาความเชื่อมั่นจากการทดสอบแบบสอบถาม รวมทั้ง การสัมภาษณ์กลุ่มอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 88 คน รวม 103 คน ของบ้านดำเน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอุปนัย (Analytic Inductions) และการวิเคราะห์กุ่มคำ (Typology)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และสถาบันการเงินชุมชน มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระดับมาก
- 2) การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนในระดับมาก
- 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระดับมาก

- 4) ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระดับมาก
- 5) การได้รับสนับสนุนจากภาครัฐ มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 6) การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชนมีประสิทธิผลต่อกองทุนในการจัดตั้งเป็นสมาชิกการเงินชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ABSTRACT

TITLE : EFFECTIVE FACTORS IN EXTABLING A VILLAGE FUND AS A
COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTE IN BAN TAMYAE VILLAGE,
MOO 11, TAMBON MUANGSAMSIP, AMPHOE MUANGSAMSIP,
UBON RATCHATHANI

BY : APICHAT SUNGSRI

DEGREE : MASTER OF ARTS

MAJOR : SOCIAL SCIENCES AND DEVELOPMENT

CHAIR : SARAN SUDJAI, Ph.D.

KEYWORDS : VILLAGE / URBAN COMMUNITY / VILLAGE FUND AND URBAN
COMMUNITY

Community financial institute in Ban Tamyae Village, Moo 11, Tambon Muangsamsip, Amphoe Muangsamsip, Ubon Ratchathani has the following objectives:

- 1) To study the factors that make establishment of a village fund as a community financial institute successful
- 2) To identify problems or obstacles and solutions in establishing a community financial institute
- 3) To study the ways to develop potential of a community financial institute

Data were collected by means of questionnaires which had been checked for quality by experts and tested for a level of reliability through pilot testing. Sub-group interviews were also conducted to obtain in-depth information from 15 village fund committee members and 88 village fund members (103 people in total) in Ban Tamyae Village, Moo 11, Tambon Muangsamsip, Amphoe Muangsamsip, Ubon Ratchathani. Data were analyzed in terms of statistics including frequency, percentage, average, standard deviation as well as analytic inductions and typology.

The results showed that:

- 1) Knowledge and comprehension of the village fund committee with respect to the philosophy, objectives and procedures of the village fund strongly affected the village fund's establishment as a community financial institute.

2) Administration and management of the village fund committee strongly affected the village fund's establishment as a community financial institute.

3) Participation of the village fund members strongly affected the village fund's establishment as a community financial institute.

4) Satisfaction of the village fund members strongly affected the village fund's establishment as a community financial institute.

5) Gaining support from the government most strongly affected the village fund's establishment as a community financial institute.

6) Gaining support from the private sector's development organizations weakly affected the village fund's establishment as a community financial institute.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ภ
บทที่	ภ
 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์	6
 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความคิดเกี่ยวกับการเงินระดับฐานราก	8
2.2 แนวทางและรูปแบบการให้บริการทางการเงินระดับฐานราก	8
2.3 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกี่ยวกับปรัชญา วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงาน ให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน	28
2.4 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ	30
2.5 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน ได้สำเร็จ	32
2.6 ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต่อสถาบันการเงินชุมชนเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดตั้งสถาบันการเงิน ชุมชนได้สำเร็จ	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการจัดตั้ง สถาบันการเงินชุมชน	33
2.8 อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	34
2.9 อุปสรรคและปัญหาการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน	36
2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย	37
2.11 สมมติฐานในการวิจัย	37
2.12 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ	38
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรในการวิจัย	40
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	41
3.3 การทดสอบแบบสอบถาม	42
3.4 การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล	43
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	43
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	45
4 ผลการวิจัย	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
4.2 ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้ง เป็นสถาบันการเงินชุมชน	49
4.3 ความสามารถในการพึ่งตนเองของสถาบันการเงินชุมชน	62
4.4 การทดสอบสมมติฐาน	64
4.5 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดตั้งสถาบัน การเงินชุมชน	70
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	75
5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย	75
5.3 สรุปผลการวิจัย	76
5.4 ข้อเสนอแนะ	78

สารบัญ (ต่อ)**หน้า**

เอกสารอ้างอิง	81
ภาคผนวก	86
ประวัติผู้ริจัย	100

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แผนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน	24
4.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร	48
4.2 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชน	51
4.3 ข้อมูลการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	54
4.4 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	56
4.5 ข้อมูลความพึงพอใจในการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	58
4.6 ข้อมูลการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน	60
4.7 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน	61
4.8 ข้อมูลด้านความสามารถในการพึ่งตนเองของสถาบันการเงินชุมชน	63
4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กับความสามารถพึ่งตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	65
4.10 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	65
4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต่อกับความสามารถพึ่งตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	66
4.12 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	66
4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับการพึ่งตนเอง ได้ ของสถาบันการเงินชุมชน	67
4.14 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	67
4.15 ข้อมูลระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตาม กับความสามารถพึ่งตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	68
4.16 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	68
4.17 ข้อมูลระหว่างการ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ กับความสามารถ พึ่งตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	69
4.18 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	69
4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน กับความสามารถพึ่งตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	70
4.20 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาที่สำคัญของประชาชนระดับฐานรากของแต่ละประเทศ คือความยากจน และประชาชนระดับฐานราก ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตชนบท ครัวเรือนมีรายได้น้อย อาชีพไม่มั่นคง ขาดเงินทุนในการประกอบการ ไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งศิริหรือแหล่งทุนในระบบ บางส่วน พึ่งทุนนอกระบบ ซึ่งนอกจากจะไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้แล้ว ยังเป็นการเพิ่มหนี้สินและเป็นภาระแก่รัฐบาลในการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกลงหนี้สินนอกระบบทด้านนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังนี้ ฉบับที่ 8, 9, 10 โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ และเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นนูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในปีแรกของแผนฯ ประเทศไทยต้องประสบภัยธรรมชาติอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบต่อคนและสังคม เป็นอย่างมาก จึงต้องเร่งพัฒนาเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมั่นคง และลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานและความยากจนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการทัศน์การพัฒนาแบบนูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากภัยธรรมชาติให้ลุล่วง และสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อภัยธรรมชาติ แปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันมุ่งการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ผลการพัฒนาประเทศ ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจเศรษฐกิจของประเทศไทยดียั่งตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการ

เสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย และการลดลงของปัญหาฯลฯ สอดคล้องกับความต้องการของปัจจัยภายนอก ขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความไม่เสมอภาคในชีวิต และทรัพย์สินและความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ ที่ยังต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ในห่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน โลกกว้างที่มีความหลากหลายและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถาบันฯ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) การนำแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยนำระบบการเงินระดับฐานรากเพื่อให้ประชาชนระดับฐานรากได้เข้าถึงแหล่งทุนอย่างเป็นธรรม สามารถนำทุนไปประกอบอาชีพและผ่อนชำระหนี้สินได้อย่างเหมาะสม เป็นแนวคิดที่รู้บាលอย่างประเทศ ได้นำมาดำเนินการ เช่น ในประเทศไทย เนชอร์แลนด์ ได้สนับสนุนให้มีสถาบันการเงินระดับฐานราก ให้บริการสินเชื่อ ภูมิภาคที่น้อยเรียกว่า Rabo Bank สำหรับระบบการเงินระดับฐานราก ใน Asia ได้ดำเนินการครั้งแรกที่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2441 เรียกว่า Self help group

ประเทศไทย ในสมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 กำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการลดค่าใช้จ่ายของภาคประชาชน สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าหาแหล่งทุน เข้าหาแหล่งความรู้ มีโอกาสได้ร่วมคิด ร่วมทำ ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2548 : 2) และมุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศพร้อมสนับสนุนงบประมาณกองทุนละ 1 ล้านบาท ให้ชาวบ้านบริหารจัดการกองทุนดังกล่าว ปัจจุบันมีหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว 77,540 แห่ง เป็นกองทุนหมู่บ้าน 73,353 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 4,187 กองทุน

แผนการขับเคลื่อนกองกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (2544) เป็นการจัดตั้งกองทุน คือ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เตรียมกลไกเพื่อการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 2 (2544-2545) การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่คณะกรรมการและสมาชิกด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ระยะที่ 3 (2546-2547) การสร้างความเข้มแข็ง ได้แก่การกระจายอำนาจให้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุน ภาคีการพัฒนา โดยการจัดกระบวนการเครือข่ายการเรียนรู้ การเพิ่มทุน และการส่งเสริมหรือพัฒนาให้มีศักยภาพ มีโอกาส ถูกใจเงินสถาบันเงินทุน ระยะที่ 4 (2548-2551) การพัฒนาของทุนไปสู่การเป็นสถาบันการเงิน ชุมชน (ธนาคารกองทุนหมู่บ้าน) โดยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับภาคีพัฒนาในการขับเคลื่อน กองทุนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และพัฒนาไปสู่การเป็นธนาคารกองทุนหมู่บ้าน หรือสถาบันการเงิน ชุมชน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2549 : 39) ซึ่งจะมีบทบาทในการ จัดการกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ห้องทุนที่ทางราชการ เอกชน หรือภาคประชาชน จัดตั้ง ขึ้น เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บรรเทาเหตุ ภัยเงิน และจำเป็นเร่งด่วน จัดสวัสดิการ สวัสดิภาพ และการสงเคราะห์แก่สมาชิกและชุมชน เป็น การกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ด้วยการเสริมแรงทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชน ระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและการสังคมของ ประเทศในอนาคต การเกิดขึ้นของสถาบันการเงินชุมชน อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาจาก กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพียงกองทุนเดียว โดยใช้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น เงินทุนหมุนเวียนและการระดมเงินฝากจากสมาชิกหรือการบูรณาการกองทุนหมู่บ้านหลายๆ กองทุน รวมกันจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน การบูรณาการกองทุนหมู่บ้านกับกองทุนอื่น หลายๆ กองทุน จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน หรือกองทุนหมู่บ้านรวมกับกลุ่มการเงินในชุมชน ร่วมกันจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งจะเป็นผลนำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินและเศรษฐกิจ ฐานรากของชุมชน

จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในปี 2544 จำนวน 2,624 กองทุน เป็นกองทุนหมู่บ้าน 2,518 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง จำนวน 106 กองทุน ในปี 2547 ได้มีการจัดระดับกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง จำนวน 2,624 กองทุน พนว่า มีกองทุนระดับดี (AAA) 843 กองทุน ร้อยละ 32.13 ระดับปานกลาง (AA) 1,656 กองทุน ร้อยละ 63.11 และระดับ ต้องปรับปรุง (A) 125 กองทุน ร้อยละ 4.76 ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานี มีกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 2,725 กองทุน เป็นกองทุนหมู่บ้าน 2,627 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 106 กองทุน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี, 2548 : 4) จากแผนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระยะที่ 4 (2548-2551) คือ การพัฒนา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน พนว่า ปัจจุบันยังมีความล่าช้า ไม่เป็นไปตามกำหนด มีกองทุนหมู่บ้านที่ได้พัฒนาและจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนแล้วเพียง 8 กองทุน ได้แก่ สถาบันการเงินบ้านบุปผาย หมู่ที่ 10 ตำบลบุบัดง อำเภอโนนสัก สถาบันการเงิน บ้านกุดกะเสียน หมู่ที่ 11 ตำบลเขื่องใน อำเภอเขื่องใน สถาบันการเงินบ้านเวียงเกยม หมู่ที่ 10 ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม สถาบันการเงินบ้านโนนเจริญ หมู่ที่ 13 ตำบลกุดชนผู้ อำเภอ

พิญญามังสาหาร สถาบันการเงินบ้านทองสวัสดิ์ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองอ้อ้ม อำเภอทุ่งศรีอุดม สถาบันการเงินบ้านด้ามพร้า หมู่ที่ 4 ตำบลধন্ধন อำเภอเมืองอุบลราชธานี สถาบันการเงินบ้านดอนหมู หมู่ที่ 10 ตำบลধন্ধনเปี้ย อำเภอตระการพีชผล และกองทุนชุมชนบ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกองทุนแห่งแรกของจังหวัดอุบลราชธานี และเป็นอันดับที่ 10 ของประเทศไทย ที่จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนและมีความเข้มแข็ง มั่นคง การศึกษาปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการที่กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ ซึ่งจะเป็นแนวทางและประโยชน์ในการขับเคลื่อนการพัฒนากองทุนหมู่บ้านอื่นให้สามารถจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้าน บ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของกองทุนหมู่บ้าน บ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลทำให้กองทุนหมู่บ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- 1.3.2 ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนของบ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
- 1.3.3 ผลการศึกษาทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน
- 1.3.4 นำแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน ไปเสนอแนะต่อสถาบันการเงินชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ประโยชน์ต่อไป
- 1.3.5 ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตพื้นที่และประชากร ผู้ศึกษาเลือกกองทุนหมู่บ้านดำเนิน หมู่ที่ 11 ตำบล ม่วงสามสิบ อําเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนแห่งแรก ของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่และประชากร ในการศึกษา ประชากรได้แก่ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านก่อนการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินบ้านดำเนิน จำนวน 15 คน และสมาชิกกองทุน หมู่บ้าน ซึ่งต่อมาเป็นสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน บ้านดำเนินฯ จำนวน 134 คน รวม 149 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V. and Morgan D.W, 1970: 607-610) ได้จำนวน 103 คน โดยเลือกเฉพาะจังหวัดที่เป็นคณะกรรมการ จำนวน 15 คน และส่วนตัวอย่างจากสมาชิกจำนวน 88 คน นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้สุ่มตัวอย่างอิสระ กรรมการ จำนวน 2 คน และสมาชิก 10 คน รวม 12 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus group) ตามประเด็นในแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในการอภิปรายผล รวมทั้งการสัมภาษณ์ข้อมูล เพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน นักวิชาการพัฒนาชุมชน 1 คน เจ้าหน้าที่ วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 คน รวม 3 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา ประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อใช้ประกอบในการอภิปรายผลและการให้ข้อเสนอแนะ

1.4.2 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย

1.4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อารชีฟ รายได้ ตำแหน่ง ในกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการอภิปรายผล

1.4.2.2 ศึกษาปัจจัยภายในที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็น สถาบันการเงินชุมชน ประกอบด้วย

1) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ด้านประชญา วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน

2) การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก่อนจัดตั้งเป็น สถาบันการเงินชุมชน

3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและการ จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน

4) ความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านก่อนจัดตั้ง เป็นสถาบันการเงินชุมชน

1.4.3 ศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนประกอบด้วย

1.4.3.1 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.4.3.2 การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชน

1.4.4 ศึกษาความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนประกอบด้วย

1.4.4.1 ความสามารถในการพึงตนเองของสถาบันการเงินชุมชน

1.4.5 ศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการที่กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

1.4.6 ศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน

1.5 คำนิยามศัพท์

หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547

ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขต ปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่นตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กลุ่มนบุคคลจำนวน 9-15 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการกองทุน เพื่อให้บริหารจัดการกำกับดูแลกองทุนหมู่บ้านให้มีความก้าวหน้า มั่นคง และบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง สถาบันการเงินของชุมชน (ธนาคารกองทุนหมู่บ้าน) ที่จัดตั้งขึ้นโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้บริการทางการเงิน ของสถาบันการเงินทั่วไปตามวัตถุประสงค์ มาตรฐาน และรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน หมายถึง คณะกรรมการที่ได้รับเลือกจากสมาชิก สถาบันการเงินชุมชน ให้ความไว้วางใจบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนให้มีความมั่นคง ก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน บ้านตាณย หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัย การกำหนดกรอบแนวคิด การสร้างเครื่องมือศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) แนวคิดเกี่ยวกับการเงินระดับฐานราก (Micro Finance)
- (2) แนวทางและรูปแบบการให้บริการทางการเงินระดับฐานรากของต่างประเทศและการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (3) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกี่ยวกับปรัชญา วัฒนธรรม ศาสนา รวมถึงภูมิปัญญา ที่มีอยู่ในชุมชน ที่มาจากการศึกษา ทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- (4) การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- (5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- (6) ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต่อกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน เป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- (7) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- (8) การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน เป็นปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเงินระดับฐานราก

พระบรม ท่องสุริพันธ์ และคณะ (2547 : 84) ให้นิยามเกี่ยวกับการเงินระดับฐานราก (Micro finance) ว่า คือ กิจกรรมทางการเงินที่เน้นให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย หรือวิสาหกิจรายย่อย (Micro enterprise) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ธุกรรมทางการเงินและลักษณะการให้บริการ โดยแยกประเภทของธุกรรมทางการเงินระดับฐานราก คือ

2.1.1 การรับฝากเงิน เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านที่ต้องการฝากเงินไว้ในที่ปลอดภัย ได้ดูกเบี้ย และสามารถถอนได้ตลอดเวลา

2.1.2 การให้สินเชื่อ เป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชนบท ที่ไม่สามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินในระบบได้ เนื่องจากไม่มีหลักประกันในการขอสินเชื่อหรือต้องการสินเชื่อด้วยพิเศษที่สถาบันการเงินไม่สามารถทำได้ โดยนำมาทำทุนประกอบอาชีพ การศึกษา การรักษาพยาบาล หรือเพื่อความจำเป็นอื่น

2.1.3 การประกันประชาชนด้านสวัสดิการ เช่น ประกันชีวิต และสุขภาพ

2.1.4 การโอนเงิน เป็นการให้บริการประชาชนในการทำธุกรรมด้านการเงินเพื่อธุรกิจ หรือเพื่อโอนให้แก่ญาติพี่น้อง ฯลฯ

ลักษณะการให้บริการทางการเงินระดับฐานราก ได้แก่

(1) การรวมกลุ่ม ช่วยเหลือและส่งเสริมด้านการเงิน เช่น ส่งเสริมและสนับสนุนการออม การตักเตือนสมาชิกส่งชำระเงินกู้

(2) การคำนวณกันเองระหว่างสมาชิก

(3) การตรวจสอบผู้ให้บริการซึ่งจะต้องมีความรู้เข้าใจในระบบการเงินระดับฐานราก สามารถตรวจสอบได้

(4) การลงทะเบียนสังคม เมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อตกลง

2.2 แนวทางและรูปแบบการให้บริการทางการเงินระดับฐานราก

2.2.1 รูปแบบการให้บริการทางการเงินระดับฐานรากในต่างประเทศ

การพัฒนาการระบบการเงินอยู่มีรายได้น้อยในเอเชียแปซิฟิกในอดีตที่ผ่านมา แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่จะมาจากแหล่งเงินทุนกู้นอกรอบหรือเงินออมอันน้อยนิดของตนเอง ทำให้ขาดโอกาสที่จะพัฒนา ประเทศในเอเชียและแปซิฟิกจึงได้ นำแนวคิดการเงินระบบฐานราก (Microfinance) มาให้บริการทางการเงิน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและการเข้าถึงแหล่งทุนของประชาชนระดับฐานรากที่มี 4 รูปแบบใหญ่ๆ ดังนี้

2.2.1.1 ธนาคารหมู่บ้าน (Grameen Bank Model) ก่อตั้งและพัฒนาเพื่อที่ประเทศบังกลาเทศ เริ่มดำเนินการ เมื่อปี พ.ศ.2526 โดยได้ทุนจากรัฐบาลร้อยละ 60 และกู้จากธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 40 มีหลักการพื้นฐานและวัตถุประสงค์ คือ

- 1) การขยายบริการด้านเงินสินเชื่อไปสู่คนยากจนฐานล่าง โดยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งขาดโอกาส เข้าถึงแหล่งทุนสินเชื่อ
- 2) ขัดปัญหาดอกเบี้ยแพง การชูดริดคนยากจนของนายทุนเงินกู้
- 3) สร้างโอกาสใหม่ ๆ สำหรับการลงทุนกิจการเล็ก ๆ ของตนเอง สำหรับผู้ที่ขาดแคลน โอกาส ในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร
- 4) กระตุ้น/ซักชวน ให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและจัดการได้เอง ซึ่งเป็นการเพิ่มพัฒนาความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของกลุ่มคนยากจน
- 5) ทราบกระแสแรงความชี้ร้ายในเรื่อง “รายได้น้อย, ออมน้อย, ลงทุนน้อย” เป็นการขยายระบบ “รายได้น้อย, ให้สินเชื่อ, เกิดการลงทุนรายได้เพิ่ม, สินเชื่อเพิ่ม, ลงทุนเพิ่ม, รายได้เพิ่ม”

โครงสร้างการดำเนินงานของธนาคาร หมู่บ้าน (Grameen Bank) มี 4 ระบบ คือ

(1) สำนักงานใหญ่ มีหน้าที่ยกร่างนโยบายและเบี่ยงเบี้ยน ข้อบังคับต่าง ๆ และมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการทำงานของสำนักงานภาค

(2) สำนักงานภาค มีหน้าที่กำกับ ดูแลการทำงานของสำนักงานเขต จำนวนประมาณ 5 เขต โดย ขอบเขตของสำนักงานภาค จะสอดคล้องกับเขตการปกครองท้องถิ่นของรัฐบาลมีผู้จัดการภาคเป็นผู้บริการสูงสุด

(3) สำนักงานเขต มีหน้าที่กำกับ ดูแล การปฏิบัติงานของสำนักงานสาขา มีผู้จัดการเขต เป็นผู้บริหารสูงสุด โดยมีหน้าที่ในการอนุมัติวงเงินกู้ให้แก่สมาชิก มีอำนาจเต็มในการบริหารงานเขตพื้นที่รับผิดชอบและปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่การเงินรัฐ

(4) สำนักงานสาขา มีหน้าที่กำกับ ดูแล ศูนย์สมาชิกในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีผู้จัดการสาขาเป็นผู้รับผิดชอบ กลุ่มและสมาชิกมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดูแล

คณะกรรมการบริหารธนาคารชุมชนส่วนหนึ่งจะมาจากการแต่งตั้งของรัฐบาล ส่วนหนึ่งจากการเลือกตั้งของสมาชิกเข้ามาบริหาร การให้บริการสินเชื่อ จะให้สมาชิกที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือไม่เกิน 1.25 ไร่ รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ทำการกู้โดยการคำประกันกันเอง ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ และนำเงินไปลงทุนในกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันธนาคาร

Grameen Bank มีสาขา 1,000 สาขา ครอบคลุม 35,000 หมู่บ้านทั่วประเทศมีสมาชิกกว่า 2 ล้านคน เจ้าถึงเป้าหมายที่เป็นคนยากจน ได้ 630,772 ราย โดยร้อยละ 98 ของผู้ให้สินเชื่อเป็นผู้หญิงยากจน สามารถตระดมเงิน ได้ 11.19 ล้านเหรียญ กระจายสินเชื่อ ได้รวม 156.47 ล้านเหรียญ มีเงินทุน หมุนเวียนกว่า 1,000 ล้านเหรียญ อัตราการชำระคืนร้อยละ 96 มีประเทศในเอเชียที่นำรูปแบบของ Grameen Bank ไปดำเนินการหลายประเทศ

(1) สถาบันพัฒนาชนบท (Rural Development Institute: RDI) ประเทศไทย สามารถให้สินเชื่อที่เป็นผู้หญิงยากจนในชนบท ได้ 14,000 ราย เป็นเงินสินเชื่อ 5 ล้านเหรียญเงินออม 1.5 ล้านเหรียญอัตราชำระคืน ร้อยละ 99

(2) SHARE ดำเนินการในประเทศไทยเดียว สามารถให้บริการสินเชื่อแก่ผู้หญิงยากจนฐานรากในเขตชนบท (อุดรประเทศไทย) 61,000 ราย เงินสินเชื่อ 13 ล้านเหรียญ สามารถรวมเงิน ออม ได้ 1.3 ล้านเหรียญ อัตราชำระคืนร้อยละ 100 สมาชิกพื้นที่ด้วยความยากจนร้อยละ 50

(3) Kasht ดำเนินการในประเทศไทยก่อสถานสามารถให้บริหารสินเชื่อแก่ผู้หญิงฐานรากในรัฐปัญจาบ 4,000 ราย เงินให้สินเชื่อ 600,000 เหรียญ และระดมเงินออม ได้ 64,000 เหรียญ อัตราชำระคืน 100% สมาชิกร้อยละ 94 มีชีวิตดีขึ้น

(4) CARD ในประเทศไทยเป็นส์สามารถผลกระทบจากการขายสินเชื่อสู่กลุ่มผู้หญิงยากจน ได้ 34,000 ราย เงินสินเชื่อ 17.20 ล้านเหรียญ เงินออม 0.14 ล้านเหรียญ อัตราชำระคืนร้อยละ 100 สมาชิกร้อยละ 50 พื้นที่ด้วยความยากจน

2.2.1.2 ธนาคารเพื่อการพัฒนาทางการเกษตรอินโดนีเซีย (Bank Rakyat Indonesia: BRI) เป็นธนาคารเพื่อพัฒนาทางด้านการเกษตรของรัฐในประเทศไทย ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 มีวัตถุประสงค์คือ การให้บริการทางด้านการเงินแก่ประชาชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งในชนบทและชุมชนเมืองคล้ายกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) โดยมีความต้องการที่จะสนับสนุนให้ประชาชนมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และให้ ประชาชนและวิสาหกิจต่าง ๆ เข้าถึงแหล่งทุนโดยผ่านทางเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วประเทศให้ ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นธนาคารมีโครงสร้างการดำเนินงาน 4 ระดับคือ

(1) สำนักงานใหญ่ในกรุงจากาต้า มีหน้าที่กร่างนโยบายและเบี้ยน กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ และกำกับดูแลการทำงานของสำนักงานภาค

(2) สำนักงานภาค มีทั้งหมด 12 ภาค กำกับดูแลสำนักงานเขต 318 เขต

(3) สำนักงานเขต กำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานสาขา มีผู้จัดการ เป็นผู้บริหารสูงสุด โดยมีหน้าที่อนุมัติวงเงินกู้แก่สมาชิก มีอำนาจเต็มในการบริหารงานในเขตพื้นที่ รับผิดชอบร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการเงินกู้

(4) สำนักงานสาขา มีทั้งหมด 3,694 สาขา มีหน้าที่ในการดูแลสมาชิกในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีหน้าที่ควบคุมและอนุมัติการให้สินเชื่อประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 4 คน คือผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ ในปี พ.ศ. 2545 มีเครือข่ายในประเทศ 3,694 สาขา มีลูกค้าเงินฝาก 25,823,228 ราย มีลูกค้าสินเชื่อ 2,715,609 ราย

สถาบันการเงินเฉพาะกิจในระบบ (Banco solidario S.A.: Bancosol) ก่อตั้งในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นสถาบันการเงินระดับราบที่มีชื่อเสียงที่เป็นธนาคารพาณิชย์ มีกฎหมายรองรับและมีการตรวจสอบและกำกับดูแลจากกรรมการกลาง เดิม Bancosol เป็นองค์กรชุมชน ซึ่ว่า PRODEM ผู้ถือหุ้นเป็นองค์กรภาคเอกชนและองค์กรความช่วยเหลือต่าง ๆ ร้อยละ 75 จากการเมืองและนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอีกร้อยละ 25 ให้สินเชื่อแก่ประชาชนที่มีรายได้น้อย ตั้งแต่ปี 2527 ในปี 2532 ให้สินเชื่อแก่ผู้มีรายได้น้อย จำนวน 45,000 บาท มีวงเงินทั้งหมด 28 ล้านบาท หรือประมาณ 300 ล้านบาท ความสำเร็จของ PRODEM เป็นธนาคารพาณิชย์ วงเงินการสินเชื่ออยู่ระหว่าง 500-2000 บาท หรือประมาณ 100 ผลสำเร็จดังกล่าว จึงเปลี่ยน PRODEM เป็นธนาคารพาณิชย์ วงเงินการสินเชื่ออยู่ระหว่าง 500-2000 บาท หรือประมาณ 100 ผลสำเร็จของการดำเนินงานเกิดจากการให้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารมีความใกล้ชิดกับชุมชนและผู้ทำหน้าที่อนุมัติสินเชื่อ ต้องมาจากชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้มีข้อมูลการอนุมัติสินเชื่อและการติดตามทางหนี้มีความสะดวก

2.2.1.3 ธนาคารสหกรณ์เพื่อพัฒนาชนบท (Cooperative Rural Bank) เป็นรูปแบบธนาคารสหกรณ์บริหารงานโดยสมาชิกและถือหุ้นโดยสมาชิกการกู้เงินและการชำระได้ทั้งรายสัปดาห์และรายเดือนขึ้นอยู่กับการตกลงและกำหนดของผู้ถือหุ้น หน่วยงานที่ปกครองผลสำเร็จคือธนาคารสหกรณ์ของประเทศไทยครึ่งลักษณะ ก่อตั้งสินเชื่อเมื่อปี พ.ศ. 2449 เป็นองค์กรขนาดเล็กให้บริการการเงินระดับฐานราก ดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 เขต ในรูปแบบของ APEX Institution มีสำนักงานใหญ่เป็นหน่วยกำกับดูแลค้านนโยบายและการดำเนินงาน การตรวจสอบขึ้นอยู่กับธนาคารชาติ ครึ่งลักษณะ ปัจจุบันมี 8,424 สาขา สมาชิก 785,505 คน มีผู้ใช้บริการ 5.3 ล้านคน ให้บริการทางการเงินหลากหลายรูปแบบรวมทั้งการให้คำปรึกษาการประกอบอาชีพ Department of Cooperative ของประเทศไทยครึ่งลักษณะ กำกับดูแลและติดตามผล

2.2.1.4 กลุ่มออมทรัพย์พึ่งตนเอง (Self-help group) มีลักษณะเหมือนกับธนาคารแห่งบ้านแต่โครงสร้างเล็กกว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชนหรือ NGOs รวมทั้งรัฐบาลต่างประเทศเนื่องจากเป็นองค์กรขนาดเล็กทำให้สะดวกต่อการให้สินเชื่อและการติดตามชาระหนี้ การดำเนินงานลักษณะ Self help ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ Badan Kredit Desa (BKD) ของประเทศไทยโดยนิตย์ กลุ่มแรกตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2441 โดยใช้แนวคิดมาจากการแห่งบ้านของประเทศไทยและมีลักษณะการดำเนินงานดังนี้

1) การจัดตั้ง BKD แต่ละแห่งจะได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่น โดยมีประชาชนแต่ละหมู่บ้านเป็นเจ้าของ

2) การบริหาร BKD แต่ละแห่งจะมีตัวแทนสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจาก รัฐบาลท้องถิ่นและได้รับคำยินยอมจาก ธนาคารเพื่อการพัฒนาทางการเกษตรของรัฐ (Bank Rakyat Indonesia: BRI) ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแล BKD เป็นผู้บริหาร โดยมีเงินตอบแทนจากค่านายหน้าร้อยละ 2.5 ของการชำระสินเชื่อของสมาชิกแล้วนำมารหดล ด้วยจำนวนผู้แทน

3) การดำเนินธุกรรม จะเปิดให้บริการ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยใช้บ้านของ ผู้แทนหรือวัดเป็นสถานที่ประกอบการ การให้สินเชื่อของ BKD ส่วนมากเป็นสินเชื่อระยะสั้น 10-12 สัปดาห์ กิตเป็นดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อเดือน การชำระเงินกู้จะชำระงวดละเท่าๆ กัน 10-12 งวด โดยมีข้อตกลงว่างวดแรก สำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ งวด 2 เป็นเงินบังคับฝากรางที่เหลือเป็นเงินต้นที่ จะต้องชำระคืน สมาชิกจะสามารถถอนเงินฝากรังคับได้ต่อเมื่อได้มีการชำระเงินต้นครบแล้ว วงเงิน สินเชื่อยุ่ร่วงว่า 11-257 เหรียญสหรัฐ การบริหารรับฝากรเงินให้ด้วยดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน

ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานของ BKD เจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคของ BRT จะ เข้าไปตรวจสอบและกำกับดูแล BKD เดือนละ 1 ครั้ง โดยเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ค่าตอบแทน 4,110 เหรียญสหรัฐต่อปี ปัจจุบัน BKD ดำเนินการทั้งหมด จำนวน 4,800 คลุ่ม

2.2.2 รูปแบบการให้บริการทางการเงินระดับฐานรากในประเทศไทย

2.2.2.1 ระบบสหกรณ์ เป็นการดำเนินงานการเงินระดับฐานรากรูปแบบหนึ่ง

“สหกรณ์” ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 หมายความว่า คณะ บุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ดังนั้น สหกรณ์จะ ตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เก็บป้อมหาในการทำงานหากินที่เนื่องหรือคล้ายๆ กัน และเป็นป้อมหาที่สมาชิก แต่ละคนไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ตามลำพัง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2544 : 11-2)

ในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตสำหรับคนมีเงิน เดือนเป็นรายแรกในหมู่ข้าราชการสหกรณ์ และพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) เดิมใช้ชื่อว่า “สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์” จำกัดสินใจซึ่ง ได้จดทะเบียนตามกฎหมายสหกรณ์เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2492 การดำเนินการของสหกรณ์ ตั้งกล่าวมีความมั่นคง ได้ผลดี กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงได้ขยายสหกรณ์ประเภทนี้ไปยังหมู่คนมีเงิน เดือนในหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะในหมู่บ้านครูในต่างจังหวัด เพื่อให้ครูได้สามารถออมเงินและ พ้นจากหนี้สินภายนอก และขยายผลไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจ ในปี 2521 ได้ขยายไปยังหน่วยงานต่างๆ ถึง 261 สหกรณ์ มีสมาชิก 473,538 คน มีทุนดำเนินการ 1,980,939,369 บาท

สำหรับสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นตามหลักชุมชนนี้ ได้ทดลองจัดตั้งพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมการออมทรัพย์และให้เงินกู้แก่สมาชิก (กองวิชาการ ธนาคาร ออมสิน, ออมสินวิทยาสาร.)

การดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย (พระราชนูญติ สหกรณ์ พ.ศ. 2542 : 9-10)

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- 2) ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 4) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศ หรือบุคคลอื่น
- 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น ได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 6) ให้กู้ ให้สินเชื่อให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนำ หรือจำนำซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- 7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถือกรรมสิทธิ์ หรือทรัพย์สิทธิ์ ครอบครอง กู้ ยืม เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่า หรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนำ หรือจำนำ ขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
- 8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน ได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 9) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

2.2.2.2 องค์กรการเงินที่ประชาชนเป็นอยู่ดำเนินการเอง เริ่มเกิดขึ้นครั้งแรก ประมาณปี 2508 การก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านสรากูณ อำเภอลำปางมา จังหวัดบุรีรัมย์ และการจัดตั้งกลุ่ม เครดิตยูเนียน ศูนย์กลางในละแวกคืนแคน-หัวขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งแยกจากฐานวงศ์สั้มพันธ์ของสมาชิกโนบสต์ แล้วขยายสู่ชุมชนประเทศอื่น มีประมาณ 660 องค์กร สมาชิก 213,633 ราย ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 กรมการพัฒนาชุมชนได้เริ่มส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และมีการปรับรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคิริวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น และในปี 2530 เป็นต้นมา องค์กรการเงินชุมชนได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทางกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร/มูลนิธิต่างประเทศ กิจกรรมก็มีหลากหลายรูปแบบ

2.2.2.3 สถาบันการเงินของรัฐ ที่ให้สินเชื่อแก่ผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ธนาคารออมสินและธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) โดยเฉพาะ ธกส. ได้ให้สินเชื่อการเกษตรและเกี่ยวนิ่องกับการเกษตรในปี 2544 ถึง 3.5 ล้านราย วงเงินสินเชื่อ 225,962 ล้านบาท

2.2.2.4 หน่วยงานภาครัฐ โดยจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินเฉพาะ เช่น บรรษัท อุตสาหกรรมขนาดย่อม (บยศ.) ที่มีวัตถุประสงค์ในการให้กู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ยืมไปประกอบการโดยคิดดอกเบี้ยต่ำ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่มีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกที่เป็นกลุ่มอาชีพหรือองค์กรการเงินชุมชนได้รับสินเชื่อแบบยืมไม่มีคิดดอกเบี้ย

2.2.2.5 องค์กรพัฒนาเอกชน เช่น สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนหรือ PDA (population and community development association) มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนสินเชื่อแก่ ชุมชนที่เป็นกลุ่มอาชีพ เพื่อนำไปประกอบธุรกิจโดยคิดดอกเบี้ยต่ำ ทั้งให้การสนับสนุนสินเชื่อในการพัฒนาธุรกิจชุมชนเป็นต้น

2.2.3 การพัฒนาการเงินระดับฐานรากในประเทศไทย

จากรูปแบบการดำเนินงานระดับฐานรากในประเทศไทย ในสมัยรัชกาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก เพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนระดับหมู่บ้าน โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการใหม่ของประเทศไทย แต่ไม่ใช่โครงการใหม่ในเวทีโลกหลายประเทศ อาทิ ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้ บังกลาเทศ อาศัยกองทุนหมู่บ้านเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศมานานแล้ว แต่ละแห่งมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป

พื้นฐานของกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างกับโครงการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment Project) โดยแตกต่างในเรื่องของ แหล่งทุนเดิม ได้เงินกู้ระหว่างประเทศมาดำเนินการเกี่ยวกับการเงินระดับฐานราก แต่การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเดือดใช้งบประมาณของรัฐและเงินกู้ภายในประเทศ ทำให้สามารถบริหารจัดการได้ตามแนวคิดและปรัชญาของโครงการ ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ทำให้ชุมชนต่างๆ มีอำนาจบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง สามารถริเริ่ม โครงการทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ การเลือกอาชีพที่เหมาะสมของชุมชน โดยอาศัยเงินทุนจากกองทุน ทำให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจระดับฐานรากมากขึ้นกว่าระบบการเงินเดิมที่มักจะติดขัดในเรื่องระเบียบของกองทุนต่างๆ (กองทุนหมู่บ้านและชุมชนสังคมแห่งชาติ , 2549 : 34-36)

อลองกต วรก (อ้างถึงใน พิษณุ หัตถสงเคราะห์, 2547 : 10) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของแนวความคิดเรื่องกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ไว้ว่า ในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 การมองชุมชนท้องถิ่น

ของบุคคลในวงการรัฐบาลและภาคเอกชนแตกต่างกันมากกับความคิดการพัฒนาชนบทในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือในอดีต ชุมชนมักจะถูกมองว่าเป็นหน่วยพื้นที่ในด้านการดำเนินการพัฒนาชนบทโดยรัฐ มักจะถูกมองว่าเป็นผู้รับผลประโยชน์ต่างๆ ที่มาจากการอภิชานของชุมชนมากกว่าจะเป็นแหล่งของผลประโยชน์เอง อย่างไรก็ตาม หลังจากที่เวลาผ่านพ้นไปเกือบ 4 ทศวรรษ ที่รัฐบาลได้เข้าไปให้การสนับสนุนการพัฒนาชนบทในหลายลักษณะ และประสบผลสำเร็จพอสมควร ในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชนบท

การพัฒนาของรัฐบาลจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ไม่เพียงพอ กับปริมาณงานพัฒนาที่จำเป็นต้องมีการดำเนินการพร้อมๆ กัน จะเห็นได้ชัดเจนว่าในพื้นที่ชนบทยังมีทรัพยากรอยู่มากน้อย เพียงแต่ว่ายังไม่ได้มีการนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากกลไกที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะระดมทรัพยากรมาใช้ได้อย่างเต็มที่ การที่รัฐบาลจะระดมทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ จำเป็นต้องขยายระบบราชการให้กว้างไปอีกมาก ซึ่งอาจจะเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่านัก โดยการระดมทรัพยากรดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ น่าจะต้องมอบความรับผิดชอบในการดำเนินงานให้แก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับที่ซึ่งมีทรัพยากรอยู่ให้มากที่สุด

นโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาลที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ ต้องการให้แต่ละชุมชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และเสริมสร้างหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาองค์ประกอบที่สุด การยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องหาแหล่งรายได้ให้แต่ละหมู่บ้านเพื่อว่ารายภูมิจะได้นำไปสนับสนุนโครงการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้านของตน ได้ก่อวังขวางมากยิ่งขึ้น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสได้ซื้อขายสินค้า อุปโภคที่จำเป็นในราคาน้ำตกกว่าราคาน้ำขายในร้านค้าอื่นทั่วไป รวมทั้งบริการอื่นๆ ด้วย เพื่อสร้างความสำนึก ความร่วมมือซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือตนเองภายในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างรายได้ในการพัฒนาหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมรับภารกิจด้านการพัฒนา ซึ่งวัตถุประสงค์คือกล่าวข้างต้น คล้ายคลึงกับวัตถุประสงค์ขององค์กรประเภทต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น ที่เคยมีมาแล้ว เช่น หอสมุด สมาคมลินเช่อ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มการผลิตต่างๆ ซึ่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างไปจากกองทุนดังกล่าวข้างต้น ในแง่ของชุดเนื้ององค์กร กล่าวคือ กองทุนพัฒนาหมู่บ้านมีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์กับชุมชนนี้เป็นการทั่วๆ ไป ไม่ใช่เฉพาะแต่สมาชิกของกองทุนเท่านั้น และกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการโดยกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ไม่ได้ถูกจัดหรือถูกกำหนดโดยระเบียบข้อบังคับของทางราชการ แต่เป็นเรื่องที่สมาชิกกองทุนจะเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

แนวทางการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ในแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก มีวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.3.1 ประชุม เพย์เพร์ แนวความคิดในการจัดตั้งกองทุนแก่ประชาชนในท้องถิ่น

2.2.3.2 ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้มีความรู้เรื่องกองทุน เพย์เพร์ แนวความคิดกับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ จากการคัดเลือกผู้สนับสนุนด้านกองทุนดังกล่าว

2.2.3.3 ให้รายละเอียดเพิ่มเติม ในการจัดตั้งกองทุนแก่ประชาชนที่ยังไม่เข้าใจ เช่น จัดวิทยากรออกไปทำความเข้าใจเพิ่มเติม

2.2.3.4 การเปิดรับสมัครสมาชิก เพื่อเข้าร่วมก่อตั้งในการจัดตั้งกองทุน

2.2.3.5 การดำเนินงานของกองทุน มีการจัดตั้งกองทุนตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยตกลงร่วมกันจากสมาชิก

2.2.4 การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาร่วมทั้งเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีศักยภาพสามารถดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2549 : 51-63)

ลำดับขั้นตอนของการผ่านพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

26 กุมภาพันธ์ 2544 รัฐบาลแต่งตั้งรัฐสภา

22 มีนาคม 2544 ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

29 พฤษภาคม 2544 ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

25 กรกฏาคม 2544 จัดสรรงบประมาณให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง

30 ธันวาคม 2547 พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2547 ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้ในวันถัดไป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ คือ

- (1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับจัดสรรงานทุนหมุนเวียนแก่กองทุนหมู่บ้าน
- (2) เป็นกลไกให้ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง นำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และลดรายจ่ายในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- (3) เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคต

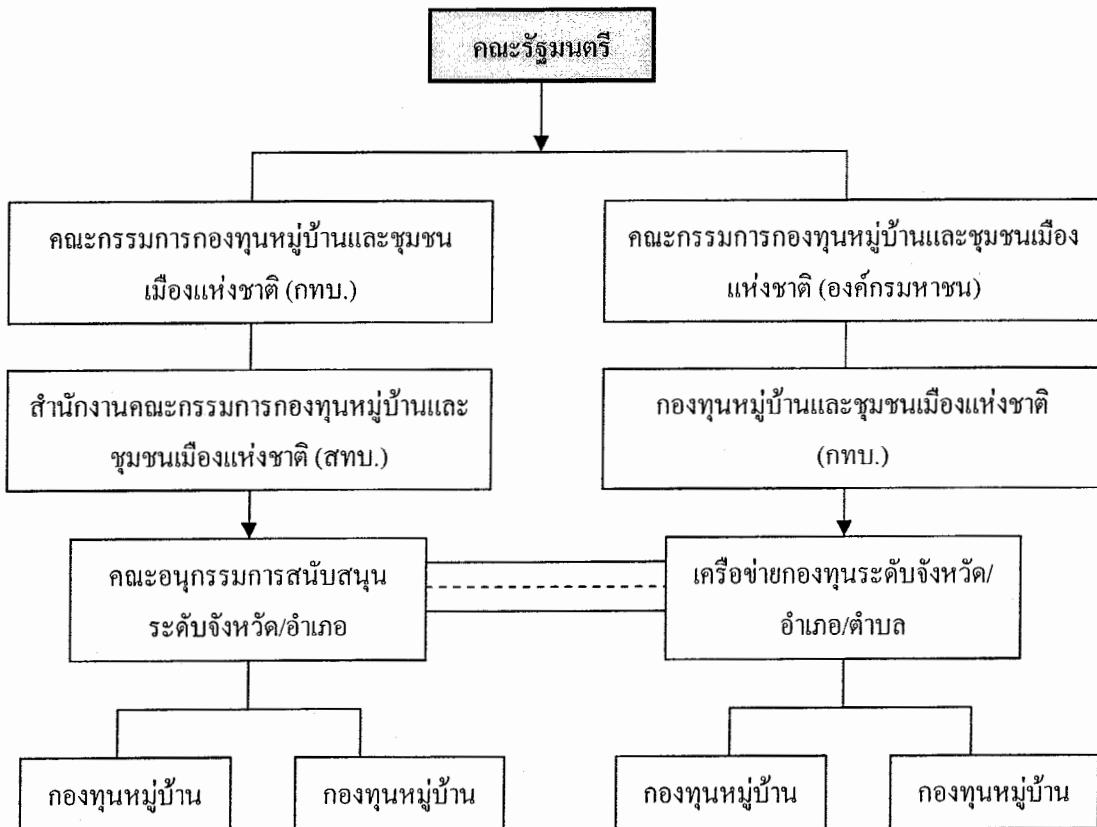
โดยในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านนั้น ต้องประกอบด้วยกระบวนการทัศน์ค้านการบริหารและการพัฒนาที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีรูปแบบ วิธีการคิด และมุ่งมองที่เปิดกว้าง มีคุณธรรมและมีการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยหลักของการอึดอิทธิพลในรูปแบบกลยุทธ์ ตลอดจนมีการสร้างและพัฒนาความคิด ความเข้าใจให้เป็นระบบลักษณะของการบูรณาการทุกเรื่องเข้าด้วยกัน และสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายกองทุนในทุกระดับอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

ทิศทางรูปแบบโครงการสร้างขององค์กรบริหาร จะเป็นหน่วยงานของรัฐ ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถพัฒนาความเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยมีฐานะนิติบุคคลได้ภายในระยะเวลา 3 ปี

กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง ทั้งในกรุงเทพมหานครและเมืองต่างจังหวัด ย่อมมีขีดความสามารถ ความเข้มแข็งที่ต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีกลไกกระบวนการที่จะเข้าไปช่วยเหลือกองทุนเหล่านี้

การจัดระบบบริหารการพัฒนา ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรแต่ละระดับ แต่ละฝ่าย ให้สอดคล้องประสานกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกระดับ เป็นสำคัญ

โครงสร้างการบริหารงาน

กระบวนการจัดตั้งกองทุน

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องอาศัยหลักการจัดตั้งที่เป็นระบบระเบียบแบบแผน เพื่อให้การพัฒนาและการนำเงินไปใช้จ่ายนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยมีหลักการดังนี้

การทำงานของกองทุนหมู่บ้าน เป็นการจัดสรรเงินเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ที่จำเป็นต้องใช้เงินไปเพื่อการประกอบอาชีพ ใช้หนี้ หรือรักษาความเจ็บป่วยต่างๆ ฯลฯ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในฐานะคณะกรรมการบริหารงาน จึงจำต้องมีหลักการในการจัดสรรเงินให้แก่องค์กรหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน เมือง ประชาชนพร้อมแค่ไหนในการรับเงินทุนไปเพื่อใช้จ่ายตามเป้าประสงค์ และประชาชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนแค่ไหน ทั้งนี้ เพื่อให้มีค่าเงินกระจายไปยังกลุ่มคนที่มีศักยภาพ แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์อย่างทั่วถึง

(2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน หากชุมชนมีคณะกรรมการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ บริหารงานได้ดี เงินในกองทุนย่อมงอกเงย เป็นประโยชน์กับประชาชนต่อไปเรื่อยๆ ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จ

(3) ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก การบริหารงานของกองทุนอาจเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการแต่สมาชิกซึ่งก็ได้แก่ประชาชน ก็มีหน้าที่ของตนเช่นกัน ใน การตรวจสอบการทำงานและประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการ เพื่อให้ได้กุญแจบริหารที่มีประสิทธิภาพ มาบริหารเงินให้งอกเงยต่อไป

(4) ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง อย่าลืมว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเอื้อประโยชน์กับโครงการอื่นๆ ของรัฐบาลด้วย ทุกๆ โครงการต่างมีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับราษฎร ชุมชนได้ที่สามารถประยุกต์ แต่ละโครงการเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้การพัฒนาอย่างสูงสุด ก็ยิ่งสมควร ได้รับการจัดสรรเงินทุนอย่างรวดเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้สรุปแนวคิด ปรัชญา และหลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไว้ดังนี้
(กรรมการพัฒนาชุมชน, 2544 : 1-3)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนที่เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุน หมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ

(1) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

(2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง

ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(1) เสริมสร้างความเป็นชุมชนและท่องถิ่น

(2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง

(3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

(4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

(5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อ การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

(2) ส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีจิตความสามารถในการขัดระบบและ บริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง

(3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจ พοเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในอนาคต

(5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การ ควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคม ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการฯ

(2) การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่ทางหน่วยงาน ราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดรับและเกื้อกูลกัน

(3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดินตามแนวทาง ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น ศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็น ผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

**องค์ประกอบของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
การบริหารกองทุนระดับหมู่บ้าน**

หลักการสำคัญ คือ ให้หมู่บ้านและชุมชนมีอำนาจในการคิด และบริหารจัดการกันเอง โดยมีกลุ่มผู้บริหารหลัก คือ คณะกรรมการกองทุน มีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) มีประสบการณ์ในการบริหารกองทุน/กลุ่momทรัพย์ หรืองานพัฒนา
  - (2) มีจิตสาธารณะ เป็นผู้นำการพัฒนา หรือประชุมห้องถิน
  - (3) อายุอาศัยในหมู่บ้านต่อเนื่อง 2 ปี
  - (4) อายุ 20 ปีขึ้นไป
  - (5) ไม่เป็นนักการเมือง หรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองคณะกรรมการกองทุน มีที่มาจากการเลือกหรือคัดสรรในที่ประชุมหมู่บ้าน ที่มีผู้แทนครัวเรือนเข้าร่วมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 และที่ประชุมเป็นผู้กำหนดคิววิธีการเลือก หรือคัดสรร
  - (6) เป็นตัวแทนของกลุ่มที่หลากหลายในหมู่บ้าน เป็นกลุ่momทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน ฯลฯ
  - (7) ไม่ให้มีการเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
  - (8) กลไกจัดเวทีเลือก หรือคัดสรร
- โดยกลไกจะทำางานร่วมพหุภาคีในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย เครือข่ายองค์กรชุมชน ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง
- บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน**
- (1) กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของกองทุน โดยจัดเวทีหารือร่วมกันของกลุ่มต่างๆ และสมาชิกในชุมชน
  - (2) ร่างกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุน และนำเสนอในเวทีหมู่บ้านเพื่อพิจารณา_rwm กัน
  - (3) บริหารการเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ จัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน
  - (4) พิจารณาอนุมัติโครงการที่สมาชิกเสนออย่างเปิดเผย โปร่งใส มีเวทีกลั่นกรองโครงการร่วมกัน
  - (5) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในและระหว่างหมู่บ้าน
  - (6) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล โดยจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและจัดกระบวนการตรวจสอบร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน

- (7) รายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินของกองทุน ให้สมาชิกในหมู่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้
- (8) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ การบริหารจัดการกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นอิสระ ปลดจาก การควบคุมหรือแทรกแซงจากนักการเมือง โดย

(1) กฎ กติกา ของกองทุน ต้องผ่านการเห็นชอบเวทีชาวบ้าน เพื่อการมีส่วนร่วมของ สมาชิกทุกคน

(2) กฎ กติกา สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นให้เหมาะสมได้ เพื่อให้การทำงานเป็นไป อย่างราบรื่น

(3) การจัดการการเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดูแล ธนาคารเป็นเพียงกลไกผ่าน เงิน

ความพร้อมองค์กรชุมชน

ก่อนที่กองทุนจะ ได้รับเงินสนับสนุนจากการจัดสรร กองทุนหมู่บ้านนั้นๆ จะต้องมี ประเมินความพร้อมขององค์กรก่อน โดยเครือข่ายจะตั้งเกณฑ์และพิจารณา ร่วมกัน มีคณะกรรมการ และคณะทำงานร่วมระดับพื้นที่ ร่วมพิจารณา ซึ่งการประเมินจะพิจารณาจาก

- (1) มีกลุ่ม หรือองค์กร อายุกิน 1 ปีขึ้นไป
- (2) มีการเขื่อมโยงเป็นเครือข่าย
- (3) มีการออมทรัพย์ และประสบการณ์การจัดการด้านการเงิน
- (4) กระจายผลประโยชน์ทั่วถึงสมาชิกในหมู่บ้าน
- (5) มีการประสานระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้าน
- (6) มีการวางแผนชุมชน

การเขื่อมโยงระหว่างหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่สามารถเติบโตอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว หากต้องอาศัย ความร่วมมือกันทั้งภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านด้วย ทั้งในรูปแบบของการเป็นตัวอย่างเพื่อ ขอรับการจัดสรรงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมไปถึงการติดตามตรวจสอบและ ประเมินผล การเขื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านจึงเกิดขึ้นเพื่อ

(1) สร้างกลไกให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือพัฒนา สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน ให้ สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถและช่วยเหลือการจัดการ การติดตามตรวจสอบ กันเองในรูปแบบเครือข่าย

- (2) การบริหารเงินกองทุนอาจเขื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ได้โดยความสมัครใจ
- (3) การสร้างชุมชนต้นแบบเพื่อขยายผล

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนองค์กรชุมชน เช่น ร่วมจัดเวทีคัดสรรคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการเตรียมความพร้อม เช่น งบประมาณ ข้อมูล การจัดเวที ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

กล่าวโดยสรุปแล้ว กองทุนหมู่บ้านจะประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับประชาชน ในภาครัฐและเอกชน ดังนี้

(1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ต้องมีตัวแทนภาคองค์กรชุมชนจาก 5 ภาคฯ ละ 1 คน โดยมีการเสนอรายชื่อและคัดสรรจากเวทีจังหวัด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปสนับสนุนการจัดเวทีร่วมกัน

(2) คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด องค์ประกอบ คือ มีตัวแทนภาคประชาชน รัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรชุมชนเกินครึ่ง ประธานมาจากการเลือกตั้งโดยไม่ระบุโดยตำแหน่ง บทบาท คือ ช่วยเตรียมความพร้อมหมู่บ้าน เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมุนเวียนทักษะความสามารถ เพย์แพร์ข้อมูล

(3) คณะกรรมการระดับอำเภอ ไม่จำเป็นต้องมีเป็นคณะกรรมการที่ระบุชัดเจนทุกอำเภอ แต่อาจจัดเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

(4) คณะกรรมการตำบล มีลักษณะเป็นเครือข่ายร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ประกอบด้วย ชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

(5) หน่วยติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หมุนช่วยการเตรียมความพร้อมของ หมู่บ้าน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปบทเรียนร่วมกัน

(6) สำนักงานกองทุนระดับชาติ ควรเป็นหน่วยงานพิเศษที่มีความเป็นอิสระ คล่องตัวในการดำเนินงาน

ตารางที่ 2.1 แผนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน

ระยะ	รายการ	การดำเนินการ	
ระยะที่ 1 (2544) →	การจัดตั้งกองทุน	ได้แก่การ	<ul style="list-style-type: none"> - แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ - จัดทำร่างระเบียบ เงื่อนไข คู่มือการปฏิบัติงาน - ประชาสัมพันธ์และการสร้างจิตสำนึก - เตรียมกลไก เพื่อการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ระยะที่ 2 (2544-2545)	การเพิ่มศักยภาพ การบริหารจัดการ	ประกอบด้วย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ - พัฒนาและสร้างองค์ความรู้แก่ คณะกรรมการและสมาชิก - เน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
ระยะที่ 3 (2546-2547)	การสร้างความ เข้มแข็ง	โดยการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดซื้อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง - กระจายอำนาจให้กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ค้นหาศักยภาพ และ พัฒนาตนเอง แบบมีส่วนร่วม ตลอดจนการเกื้อกูลระหว่างกันและ กัน - บูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุน ภาคีพัฒนา โดยการจัดกระบวนการ เครือข่ายการเรียนรู้ - การเพิ่มทุน (เติมเงินเพื่อเป็น แรงจูงใจและส่งเสริมหรือพัฒนาให้มี ศักยภาพและมีโอกาสกู้เงินจาก สถาบันการเงิน)

ตารางที่ 2.1 แผนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ระยะ	รายการ	การดำเนินการ
ระยะที่ 4 (2548-2551) →	ก า ร พั ฒ นา กองทุน ไปสู่การ เป็น ส ต า บ น การ เงิน ช ุ ม ช น (ธ า น า ค า ร ก อง ท ุ น หมู่บ้าน)	<p>โดยการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับภาคีพัฒนา ใน การขับเคลื่อนกองทุนให้มีฐานะเป็น นิติบุคคล และพัฒนาไปสู่การเป็น ธนาคารกองทุนหมู่บ้าน (สถาบัน การเงินชุมชน) - สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน เพื่อ เป็นเครื่องมือในการบูรณาการทุนใน ชุมชนอย่างสอดคล้องตามวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน - พัฒนา ปรับโครงสร้าง และรูปแบบ การบริหารองค์กร ให้สอดคล้องตาม พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ
		<ul style="list-style-type: none"> - ถักทอ ต่อเชื่อมการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน ร่วมกับนโยบายอื่น ของรัฐ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพ ของหมู่บ้าน และชุมชน (SML) โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) การพัฒนาวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม (SME) เป็นต้น

เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามแผนการขับเคลื่อนในระยะที่ 4 รัฐบาลได้เดลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2548 ว่าจะพัฒนาระบบการเงินที่สนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก จากกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมสู่ธนาคารหมู่บ้านหรือสถาบันการเงินชุมชน ที่ให้โอกาสประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างยั่งยืน โดยใช้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2549 : 1-15

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง สถาบันการเงินชุมชน ที่จัดตั้งขึ้นโดยกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนใน ชุมชน ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึง และให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป ตาม

วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ มาตรฐานและรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติกำหนด

เป้าหมายของการเป็นสถาบันการเงินชุมชน

กองทุนหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ เพื่อให้มีการพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้านให้มีผลลัพธ์ที่เข้มแข็งขึ้น การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน จึงมีเป้าหมายดังนี้

- (1) เป็นแหล่งเก็บออมเงินที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีผลตอบแทนที่เหมาะสม
- (2) เป็นแหล่งเงินทุน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และบรรเทาความเดือดร้อน ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน

(3) เสริมสร้างสวัสดิการและสวัสดิภาพชุมชน

(4) เสริมสร้างวินัยทางการเงิน และให้คำปรึกษาทางการเงินแก่ชุมชน

(5) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน

รูปแบบของการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน การเกิดขึ้นของสถาบันการเงินของชุมชน อาจเกิดขึ้นได้จาก

- (1) เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง
- (2) กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองหลายกองทุนร่วมกันจัดตั้งขึ้น
- (3) เกิดจากการยุบรวมกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเข้าด้วยกัน
- (4) หมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินในชุมชนและกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้น

การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

ในการดำเนินงานของสถาบันการเงินของชุมชน มีลักษณะคล้ายกับสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือธนาคาร โดยทั่วไป กล่าวคือ

- (1) ส่งเสริมการออมเงินของชุมชน ทั้งสมาชิก และประชาชน
- (2) รับฝากเงินจากสมาชิกและประชาชน
- (3) ให้สินเชื่อแก่สมาชิกและประชาชน หรือองค์กรการเงินอื่น
- (4) จ่ายเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กำหนด

- (5) ให้บริการธุรกรรมทางการเงินและธุรกรรมอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการให้แก่สมาชิก และประชาชน
- (6) จัดสวัสดิการ และสวัสดิภาพแก่สมาชิกและชุมชน
- (7) จัดสรรษายได้เพื่อดำเนินการให้บริการและพัฒนาศักยภาพ

มาตรฐานและคุณสมบัติของกองทุนที่จะพัฒนาไปสู่มาตรฐานและคุณสมบัติของกองทุนที่จะพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน ประกอบด้วย

(1) สถานภาพของสถาบันการเงินชุมชน จะต้องเป็นกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชน เมือง ซึ่งจดทะเบียนนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2547

(2) ปัจจัยความสัมพันธ์ภายในด้านสมาชิก จะต้องมีส่วนร่วมในการถือหุ้นและการออมอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งเข้าร่วมเวทีการเรียนรู้ การประชุมหรือประชาคม มีความเข้าใจและให้การสนับสนุนกองทุน

(3) ปัจจัยภายในด้านกรรมการ จะต้องสามารถบริหารจัดการกองทุนได้ดี โปรดังไส เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีความเข้าใจลูกค้าต้อง เกี่ยวกับบทบาทภารกิจของสถาบันการเงินชุมชนและการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน มีโครงสร้างการบริหารการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติ หรือดำเนินการตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งกรรมการหรือคณะกรรมการไม่เคยลูกท้องร่องและลูกพิพากษาไว้มีความผิด

(4) มีกิจกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร ชัดเจนในการดำเนินงานกองทุน มีระบบตรวจสอบและการควบคุมการบริหารกองทุน มีการระดมเงินออม ให้กู้สม่ำเสมอในการให้บริการ มีการจัดสวัสดิภาพแก่สมาชิกและชุมชน ตลอดจนมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพและการตลาดแก่สมาชิก

(5) มีกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ เช่น มีการจัดทำงบการเงินได้ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน มีความสามารถหารายได้และกำไร มีหนี้สินคงชำระ 3 เดือน ต่ำกว่า ร้อยละ 2 ของเงินให้กู้ยืม และต้องมีเงินทุนสำรองไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของวงเงินกู้ยืมแก่สมาชิกและเงินกู้จากแหล่งเงินทุนภายนอก

(6) ปัจจัยและความสัมพันธ์ภายนอก ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากภาคีพัฒนาด้านพัฒนาชุมชน การศึกษานอกโรงเรียน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธกส. และกองทุนอื่นๆ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากส่วนราชการหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ

(7) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การมีสถานที่เป็นสำนักงานที่สะอาดแก่การให้บริการ มีโทรศัพท์เพื่อการสื่อสารเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศ มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ใน การปฏิบัติงาน

2.3 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกี่ยวกับปรัชญา วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงาน ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสิง สุวรรณ (2536 : 3) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า เป็นความสามารถในการจำหรือระลึกได้ ซึ่งรวมประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยได้รับรู้มา เช่น ความรู้เฉพาะอย่าง ความรู้เกี่ยวกับวิถีทางและการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความรู้เกี่ยวกับการรวมรวมแนวคิดและโครงสร้าง ความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อสรุปทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี และโครงสร้าง

องค์ประกอบของความสามารถทางสติปัญญาหรือพฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) เป็นความสามารถและทักษะทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 6 ขั้น ตามลำดับขั้นที่ง่ายไปสู่ขั้นที่ยาก ดังนี้

- (1) ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจำ หรือระลึกได้ ซึ่งรวมถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยได้รับรู้มา
- (2) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการเปลี่ยน ตีความหมาย และขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ
- (3) การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำสาระสำคัญต่างๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการใช้ความเป็นนามธรรมในสถานการณ์รูปธรรม ซึ่งความเป็นนามธรรมอาจจะอยู่ในรูปความคิดทั่วไป กฎเกณฑ์ เทคนิค และทฤษฎี ฯลฯ
- (4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกการสื่อความหมายไปสู่หน่วยย่อย เป็นองค์ประกอบสำคัญ หรือเป็นส่วนๆ เพื่อให้ได้ลำดับขั้นของความคิดมีความสัมพันธ์กัน การวิเคราะห์เช่นนี้ก็เพื่อนำไปสู่การสื่อความหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
- (5) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการนำหน่วยต่างๆ หรือส่วนต่างๆ เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน จัดเรียงเรียงและรวมรวมเพื่อสร้างแบบแผน หรือโครงสร้างที่ไม่เคยมีมาก่อน
- (6) การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะประสบผลสำเร็จได้ คณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นคนดีมีความรู้ มีประสบการณ์ เสียสละและรับผิดชอบ การมีความรู้ของคณะกรรมการคือ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุน หลักการดำเนินงานกองทุน ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละคน สามารถทำงานทุกคนได้ทุกคน แบ่งงานกันตามความถนัดและให้คำปรึกษาหรือ แนะนำการดำเนินงานแก่สมาชิกได้ (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544 : 15) จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารทุนหมู่บ้าน ของ นิษฐา ปะกินทำทั้ง

(2547 : บทคัดย่อ) พนบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุ่งทองกวาว ตำบลทุ่งนาหลวง อำเภอ
แม่ท่า จังหวัดลำพูน แม้มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ แต่มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายของกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นอย่างดี ทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการ
กองทุนหมู่บ้านในระดับที่ดี (AAA) และผลการศึกษาของสุรังค์ อีล่า (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา
ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลเรียง อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
พบว่า กรรมการขาดความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ เกี่ยวกับปรัชญา หลักการ
วัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้าน ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไม่มีประสิทธิภาพ

สรวิทย์ พรมสวัสดิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุน
โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ประจำหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอคงหลวง
จังหวัดน่าน พบว่า ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการบริหารกองทุน กข.คจ. มีความรู้
ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุน กข.คจ. ในภาพรวมในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับ
ความมั่นคงของกองทุน กข.คจ. ด้วย

ชลิตา บุญราษฎร์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกองทุน
หมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี พนบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการ
ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงาน
กองทุนต่างๆ และความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนในภาพรวมอยู่ใน
ระดับปานกลาง

จำแลง จิระวิชัยฤทธิ์ (2546 : 102) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน
ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า
คณะกรรมการกองทุนมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อ
ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนมี 3 ปัจจัย ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
กองทุน การได้รับการฝึกอบรม และการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยราชการ ส่วน
ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน ได้แก่ เพศ ระดับอายุ ระดับ
การศึกษา ระดับรายได้ และความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ปัญหา
และอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน คือ กรรมการไม่มีเวลาในการปฏิบัติหน้าที่อย่าง
เต็มที่ กรรมการขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และสมาชิกส่งคืนเงินกู้ไม่ตรงตาม
กำหนด

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ (2547 : 12-13) ได้สรุปข้อมูลผลการดำเนินงาน
และการประเมินการจัดระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดศรีสะเกษ
พบว่า ลักษณะกองทุนที่เข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

- (1) คณะกรรมการมีการแบ่งงานกันชัดเจนและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- (2) มีที่ปรึกษาช่วยเหลือสนับสนุนในการดำเนินงาน
- (3) คณะกรรมการและสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับกองทุนอย่าง

ชัดเจน

- (4) มีศูนย์ปฏิบัติการกองทุนของหมู่บ้าน/ชุมชน
- (5) คณะกรรมการกองทุนมีทักษะและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน เช่น เคยเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในหมู่บ้าน กรรมการ โครงการ กข.คจ. และกรรมการกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านและชุมชน
- (6) มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- (7) มีการติดตามช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพ
- (8) มีการรายงานผลความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

2.4 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบัน

การเงินชุมชนได้สำเร็จ

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน คือ การที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือสถาบันการเงินชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนตัดสินใจ ดำเนินงาน-ปฏิบัติงานติดตามผล และรับผิดชอบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2544 : 2) จากการศึกษาการประเมินผลกองทุนหมู่บ้านของมูลิ โนนศรีษะ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่า กองทุนหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในเรื่องของการจัดทำระเบียบข้อบังคับ การจัดทำแผนการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การบันทึกการประชุม การจัดทำบัญชี การเงินประเภทต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรกำไรแก่สมาชิก และ อาธารัตน์ ห้อมเนียม (2547 : บทคัดย่อ) สรุปว่า ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการต้องบริหารงานโดยอาศัยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จึงจะทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านบรรลุวัตถุประสงค์

ศิรินุช ศิริสุริยะ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการบ้านหนองหิน หมู่ที่ 10 ตำบลหนองบัวใหญ่ อำเภอหนองบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบร่วม ปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารจัดการกองทุนประสบความสำเร็จได้แก่ ศักยภาพในการบริหารจัดการ ซึ่งในภาพรวมคณะกรรมการมีการบริหารจัดการในระดับมาก

เจริญศักดิ์ สังข์ทอง (2547 : 79-81) ได้ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสวนแตง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่า ด้านความชัดเจนของนโยบายด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรการบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตามลำดับ ในส่วนของปัจจัยกระบวนการพบว่า ด้านการวางแผน ด้านการจัดหน่วยงาน ด้านการอำนวยการ ด้านการประสานงาน ด้านการประเมินผล ด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตามลำดับ

รัตนา สัยยันนิช (2546 : 82) ศึกษาขีดความสามารถในการจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ มีขีดความสามารถในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในระดับมาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถสามารถของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การได้รับความร่วมมือจากประชาชน การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ภาวะผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การจัดทำทะเบียนข้อมูลกลุ่ม/องค์กร การวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดการประชุม การจัดทำบัญชี และการติดตามตรวจสอบ

สรุพันธ์ แสงไพบูลย์ (2546 : 70-72) ศึกษาผลการปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับดี ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเข้าร่วมรับฟัง การประชุมชี้แจงนโยบายจากเจ้าหน้าที่ และปัจจัยในเรื่องความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่คณะกรรมการในด้านการกำหนดนโยบาย แผนการปฏิบัติงาน มีระเบียบสำหรับการปฏิบัติที่ชัดเจน การจัดระบบข้อมูลการบริหารงาน การประชุม การรายงานและการประชาสัมพันธ์ ส่วนปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิก ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาท

เกศสุดา ปั่นไชย (2546 : 21-22) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโภสต อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองโภสต ประกอบด้วย 1) การคัดเลือกคณะกรรมการที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านทุกหย่อมบ้าน สมัครเข้าเป็นกรรมการ 2) การจัดสรรและปรับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์ 3) การปรับใช้แนวทางการบริหารจัดการสมัยใหม่ กับเงื่อนไขของชาวบ้าน 4) การเพิ่มความรู้ด้านการบริหารจัดการให้คณะกรรมการกองทุน 5) การกำหนดเกณฑ์การชำระคืนเงินคุ้มครองความยืดหยุ่นตามเงื่อนไขของกิจกรรมสร้างรายได้ 6) การจัดสรร

ผลตอบแทนให้แก่คณะกรรมการในรูปแบบที่เหมาะสม 7) การระดมทุนสำรองในรูปแบบการเพิ่มหุ้น 8) การกำหนดมาตรการตัดเบี้ยการประชุมเพื่อกระตุ้นให้คณะกรรมการเข้าร่วมการประชุมประจำเดือน 9) การให้ผู้รู้จากภายนอกชุมชนมาให้ความรู้ 10) การกำหนดแนวทางในการติดตามเร่งรัดหนี้สินแบบประนีประนอม 11) การกำหนดแนวทางการทำงานเป็นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป และ 12) การมีการบันทึกการประชุมเพื่อใช้ในการอ้างอิงและจัดทำแผนปฏิบัติการ

2.5 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้าน

จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือสถาบันการเงินชุมชน จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานแก่สมาชิก ซึ่งเป็นประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนนั้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม ร่วมเวทีการเรียนรู้ ร่วมประชุม ร่วมในการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ร่วมในการถือหุ้น ตลอดจนร่วมปฏิบัติการของกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2549 : 10-11) จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับอำเภอ ได้แก่ การที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านรับรู้ ยอมรับ สนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุนอย่างดี (นิษฐา ประกิ่นทั้ง, 2547 : บทคัดย่อ) นอกจากนั้น จากการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกองทุน ตั้งแต่การจัดเวทีประชุม การคัดเลือกคณะกรรมการ การเลือกที่ปรึกษา ร่วมประชุม ร่วมร่างระเบียบข้อบังคับ และร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น (ศิริวรรณ กะการดี, 2546 : บทคัดย่อ) จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในโครงการ กข.คจ. ของกระทรวงมหาดไทย โดยสุริยา ชิตาเวช (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า การมีส่วนร่วมดำเนินการของคณะกรรมการในภาพรวม มีส่วนร่วมในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การอนุมัติโครงการ และการติดตามประเมินผล

สมบูรณ์ หอมอนเอก (2546 : 63) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ตำบล黎明ไฝ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับไม่เกิน .05

2.6 ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต่อสถานการเงินชุมชน เป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดตั้งสถานการเงินชุมชนได้สำเร็จ

อารี เพชรผุด (2530 : 49-50) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นที่บุคคลมีต่องาน และต่อผู้บังคับบัญชา เป็นอารมณ์พึงพอใจ สนายใจ ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การทำงานของบุคคล ความพึงพอใจและสนายใจมีผลมาจากการ ได้ทำให้ความต้องการด้านร่างกายและจิตใจได้รับการตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างงานที่ผู้บังคับบัญชาเสนอให้กับความหวังของบุคคล จะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานได้

ปริยaphr วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 143) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า หมายถึง ความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

David (อ้างถึงใน ศักดิ์ ประสานดี, 2538 : 6) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า หมายถึง การที่บุคคลได้บุคคลหนึ่งมองเห็นช่องทางหรือโอกาส ที่ตนจะสามารถตอบสนองแรงจูงใจที่ตนมีอยู่แล้ว ก็จะทำให้ความพึงพอใจของเข้าดีขึ้นหรืออยู่ในระดับสูง หากฝ่ายบริหารจัดให้คนทำงานได้มีโอกาสตอบสนองแรงจูงใจของตนแล้ว ความพึงพอใจของคนทำงานจะสูงและผลงานก็จะได้ดีตามไปด้วย

จากการประเมินผลกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลทับพรัง (มณี ศรีโนนชัย : บทคัดย่อ) พนบว่า กองทุนหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จพบว่า สมาชิกมีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และมีความพึงพอใจที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการประกอบอาชีพจากการอบรม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.7 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ในการจัดตั้งสถานการเงินชุมชน

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนองค์กรชุมชน เช่น ร่วมจัดเวทีคัดสรรคณกรรมการ กองทุน สนับสนุนการเตรียมความพร้อม เช่น งบประมาณ ข้อมูล การจัดเวที ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานของกองทุน กล่าวโดยสรุป แล้ว กองทุนหมู่บ้านจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทั่วไประดับประชาชน ในภาครัฐและเอกชน ดังนี้ (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2549: 62)

(1) คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด องค์ประกอบ คือ มีตัวแทนภาคประชาชน รัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรชุมชนเกินครึ่ง ประชาชนมาจากการเลือกตั้งโดยไม่ระบุตำแหน่ง บทบาท คือ ร่วมเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนเสริมทักษะ ความสามารถ เพยแพร่ข้อมูล

(2) คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีลักษณะ เช่น เครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อหนุนช่วยการเตรียมการพัฒนาของหมู่บ้าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน

(3) สถาบันการเงินของรัฐมีบทบาทในการสนับสนุนด้านการขยายทุน การให้ความรู้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรื่องเงินทุน ตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการเงินด้วย

กิจกรรมการสนับสนุนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและทำให้กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จ จากการศึกษาของอารีรัตน์ หอมเนียม (2547 : บทคัดย่อ) พนว่า ประกอบด้วยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์ฝึกอาชีพรายภูร��ไทยบริเวณชายแดน ไทยจังหวัดสุรินทร์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารออมสิน สำหรับภาคเอกชน ได้แก่ เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับจังหวัด ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ของ ชุมชน จังหวัดสาขา และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) พนว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.8 อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพบว่า มีปัญหาอุปสรรค ดังนี้

กนลลักษณ์ ดิษยันนท์ (2545 : 97-99) ศึกษาศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านเริ่มจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชน ตั้งแต่การรวมกลุ่มเพื่อจัดการกองทุนหมู่บ้าน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สมาชิก และคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องกองทุนฯ ในระดับดี รวมถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุน และร่วมปฏิบัติตามระเบียบที่ตั้งไว้

ชุดมา ตระกูลไทย (2546 : 54) ศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน บ้านท่าน้ำ หมู่ที่ 3 ตำบลคลองกิ่ว อำเภอปานบึง จังหวัดชลบุรี โดยมี วัตถุประสงค์จะศึกษาดูแลค่าน จุดด้อย ความพึงพอใจ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ กองทุนหมู่บ้าน พบว่า จุดเด่นของกองทุนหมู่บ้าน คือ การจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน และจุดด้อย คือ คณะกรรมการที่มาปฏิบัติงานมีเพียง 1-2 คน ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุน หมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านต่อกองทุนฯ อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอุปสรรค คือ คณะกรรมการกองทุนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกองทุนฯ

พระมหาวารี ดชนทร (2547 : 79-81) ได้ประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษา กรณีหมู่บ้านน้อย หมู่ที่ 6 ตำบลเขาข้อ อ่าเภอเขาข้อ จังหวัดเพชรบุรี ผลการประเมินพบว่า ปัจจัยที่เป็นปัญหาต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มีเวลา จัดทำเอกสาร ไม่เข้าใจในการทำบัญชี ทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการติดตามการใช้เงินกู้ของ สมาชิก และสมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

จันทร์เพ็ญ ยศดแทนย์ (2545 : 89-92) ได้ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้าน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบางพระ อ่าเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงาน และปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับ ระเบียบกองทุนมีเนื้อหามาก วงเงินกู้ไม่เพียงพอในการลงทุน และสมาชิกไม่สนใจเข้าร่วมประชุม หรือกิจกรรมต่างๆ

วัชระ ธรรมปัญญาสกุล (2546 : 84) ได้ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี พบร้า มีปัญหาการดำเนินงานระดับมาก ที่สำคัญคือ คณะกรรมการขาด ความยุติธรรมในการพิจารณาเงินกู้ สมาชิกชำระบนั้นกู้ไม่ตรงตามกำหนด ระเบียบกองทุนไม่เอื้อต่อ การดำเนินงาน และการดำเนินงานขาดความร่วมมือจากทุกฝ่าย

นนทยา สุริมล (2546 : 98) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน ตำบลม่วงน้อย อ่าเภอป่าชาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการ ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน พบว่า เป็นปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือและสถานที่ในการปฏิบัติงาน กองทุนหมู่บ้าน จำนวนเงินทุนไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกองทุน ระยะเวลาในการ ชำระคืนเงินกู้สั้นเกินไป คณะกรรมการกองทุนบางรายยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และ สมาชิกบางรายไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

2.9 อุปสรรคและปัญหาการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนในภาพรวม จากข้อคิดเห็นของนักวิเคราะห์ (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2549 : 106-107) พบว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนนั้น อาจมีปัญหาอุปสรรค ดังนี้

(1) การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ถ้าหากไม่มีการเตรียมความพร้อมให้ดี และประชาชนไม่มีส่วนร่วม อาจก่อให้เกิดสิ่งที่ไม่ดีงามได้ มีความเสี่ยงสูง

(2) โครงการการบริหารสถาบันการเงินชุมชนมีหลายขั้นตอน การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน มีเอกสารมาก งานซับซ้อน ต้องนำเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยมาช่วยในการบริหาร การบริหารจัดการองค์กรยิ่งยุ่งมากขึ้น

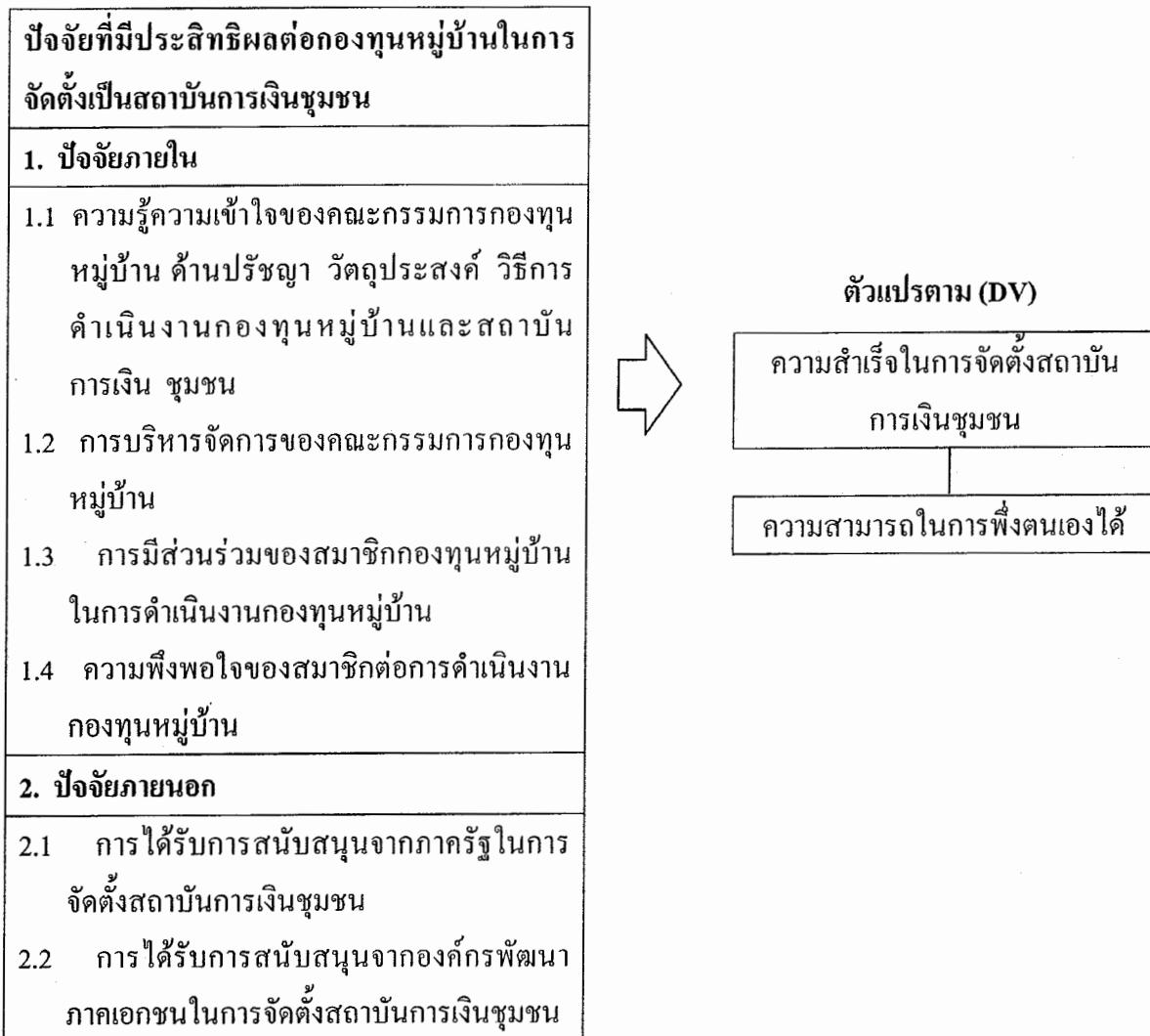
(3) การจัดสรรงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีหน่วยงานประสานและกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ

(4) การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ สถาบันการณ์ วัฒนธรรม ยังไม่ชัดเจน บางกลุ่ม เป้าหมายอาจมีปัญหา เช่น คนไทยอิสลามถือว่าการกู้เงินที่คิดดอกเบี้ยมีความผิดต่อศาสนาและความเชื่อ

2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ (IV)

2.11 สมมติฐานในการวิจัย

จากตัวแปรซึ่งเป็นกรอบในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมุ่นบ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน ไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมุ่นบ้านด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกองทุนหมุ่นบ้านและสถาบันการเงินชุมชน มีความสัมพันธ์กับ

ความสามารถในการพึงต้นเรื่องของสถาบันการเงินชุมชน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

สมมติฐานที่ 2 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึงต้นเรื่องของสถาบันการเงินชุมชน

สมมติฐานที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึงต้นเรื่องของสถาบันการเงินชุมชน

สมมติฐานที่ 4 ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึงต้นเรื่องของสถาบันการเงินชุมชน

สมมติฐานที่ 5 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐของกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึงต้นเรื่องของสถาบันการเงินชุมชน

สมมติฐานที่ 6 การได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาภาคเอกชน ของกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถพึงต้นเรื่องได้ของสถาบันการเงินชุมชน

2.12 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน ศึกษาและประเมิน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ไว้ดังนี้

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบ ที่มีผลกระทบเกี่ยวนেื่องกับการดำเนินงานทั้งหมดดีและผลเสียในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน

ประสิทธิผล หมายถึง การบรรลุผลสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง สถาบันการเงินชุมชนบ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญา วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชนก่อนการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน

การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการวางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติ การประสานงาน และการรายงานการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกองทุน

การมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง การที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์จากการกองทุนหมู่บ้าน

ความพึงพอใจของสมาชิก หมายถึง ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำแหน่งที่ 11 ตำแหน่งผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการ จังหวัดอุบลราชธานี ต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

การได้รับการสนับสนุนของภาครัฐ หมายถึงการที่หน่วยงานราชการ เช่น พัฒนาชุมชน การศึกษากองโรงเรียน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ได้ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ วัสดุอุปกรณ์ และให้คำปรึกษาในการ จัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านตำแหน่งที่ 11 ตำแหน่งผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการ จังหวัดอุบลราชธานี

การได้รับสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน หมายถึง การที่เอกชน/องค์กรเอกชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต/เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และอื่น ๆ ได้ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านตำแหน่งที่ 11 ตำแหน่งผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการ จังหวัดอุบลราชธานี

ความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน หมายถึง การที่สถาบันการเงินชุมชนมี ความสามารถในการพึ่งตนเองได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน บ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก่อนจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 15 คน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเดิม 134 คน ของบ้านคำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 149 คน กำหนดขนาดกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R.V. และ Morgan, D.W. (Krejcie, R.V.Morgan, D.W., 1976: 607-608) ได้จำนวนประชากรตัวอย่าง จำนวน 103 คน

ผู้ศึกษาได้เลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการจัดเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน ตามวิธีการดังนี้

3.1.1 เลือกประชากรตัวอย่างจากประชากร ที่เป็นคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน โดยวิธีการเจาะจง (purposive sampling) ได้ประชากร จำนวน 15 คน

3.1.2 เลือกประชากรกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 88 คน จาก 134 คน โดยวิธีการสุ่มอิสระ (Random Sampling)

3.1.3 เลือกประชากรกลุ่มย่อยเพื่อสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 12 คน โดยการสุ่มอิสระจากคณะกรรมการ 2 คน และประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิก 10 คน

3.1.4 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านสถาบันการเงิน 3 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการพัฒนาชุมชนที่มีความรู้ความชำนาญ และปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอีก 1 คน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 คน และหัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี 1 คน รวม 3 คน เพื่อให้ได้แนวทาง ข้อเสนอแนะ เพิ่มขึ้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 9 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชากร ตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อารชีพ รายได้ ตำแหน่งในกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 6 ข้อ ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ประกอบการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ก่อนการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนในด้านการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกี่ยวกับประชญา วัฒนธรรม ประเพณี และวิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย คำถามปลายปิด จำนวน 10 ข้อ มีทั้งคำตอบที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ ซึ่งผู้ศึกษากำหนดคะแนนให้ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ผลรวมของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 2 ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การวัดระดับความรู้ โดยใช้เกณฑ์การวัดความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอบรมประชาชน ของกรมการพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545 : 16) โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

คะแนน ร้อยละ 0 – 59	มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย
คะแนน ร้อยละ 60 – 75	มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
คะแนน ร้อยละ 76 – 89	มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก
คะแนน ร้อยละ 90 ขึ้นไป	มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้านด้านบริหาร จัดการ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้านด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้านด้านความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้าน ด้านการได้รับ การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 7 เป็นข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้าน ด้านการได้รับ การสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 8 เป็นข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการพัฒนาองค์กรสถาบันการเงิน ชุมชน เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 9 เป็นคำตามปลายปีด จำนวน 3 ข้อ สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน วิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนของหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ชี้งแบบคำตามในส่วนที่ 3 - 8 เป็นคำตามปลายปีด มีมาตรวัดแบบ Rating Scale โดยผู้ศึกษาประยุกต์จากแบบการวัดทัศนคติของ Likert (Likert's Scale) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนข้อคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

3.3 การทดสอบแบบสอบถาม

เมื่อสร้างแบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษาได้นำไปหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือเพื่อทดสอบคุณภาพ คือ

3.3.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 5 ท่าน จากหัวหน้ากลุ่มงานและนักวิชาการ กลุ่มงานแผนงานและข้อมูล สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหาว่าตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษาหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบการวางรูปแบบภาษาที่ใช้และข้อความต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3.2 การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาได้ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามใช้ทดสอบ (pre-test) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกัน คือ คณะกรรมการและสมาชิกจำนวน 30 คน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านกุดกะเสียน หมู่ที่ 11 ตำบลเขื่องใน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/PC + Version 11 เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลfa (Coefficient Alpha) ของ Cronbach ได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามเท่ากับ .833 ซึ่งมีความเชื่อถือได้ (สุรพล กาญจนะจิตรา, 2533 : 63)

3.4 การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์และทดสอบความเชื่อมั่นแล้วไปสอบถามเพื่อขั้นเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 103 คน โดยประสานกับประธานสถานการเงินชุมชน เพื่อนัดหมายให้ตัวแทนประชากรมาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูล โดยแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 10 กลุ่มๆ ละ 10-11 คน แล้วผู้ศึกษาร่วมกับผู้ช่วยผู้วิจัยที่ได้ศึกษาไว้ตกลุ่ประสงค์และวิธีการวิจัย รวมทั้งมีความรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชี้แจงแบบสอบถามเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ในประเด็นต่างๆ ของแบบสอบถาม ให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างตอบพร้อมทั้งเก็บรวบรวมแบบสอบถามเมื่อแล้วเสร็จ 3-8 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกประชากร โดยวิธีสุ่มอิสระจากคณะกรรมการ จำนวน 2 คน และสมาชิกจำนวน 10 คน รวม 12 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ตามประเด็นในส่วนที่ 3

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยทำการศึกษา โดยมีวิธีการและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/PC+ Version 11 ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ใช้แบบสอบถามปลายปิดและเปิด แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละในการสรุปผล

ส่วนที่ 2 วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจแบบปลายปิด 2 ตัวเลือกเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบที่ถูกต้อง ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการ คือ

(1) ใช้เกณฑ์การวัดความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรมประชาชนของกรมการพัฒนาชุมชน โดยคิดค่าคะแนนเป็นร้อยละ คือ

คะแนนร้อยละ 0-59	มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย
คะแนนร้อยละ 60-75	มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
คะแนนร้อยละ 76-89	มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก
คะแนนร้อยละ 90 ขึ้นไป	มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด

(2) ใช้ค่าเฉลี่ยนซัมมิลเลขคณิต (Arithmetic Mean) เพื่อสรุปและอภิปรายผลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการรวมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

(3) ใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุปและอภิปรายผลเกี่ยวกับการกระจายน้ำหนักของคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3-8 วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ ใช้คำ답ปลายนิปด มีมาตรวัดแบบ Rating Scale โดยผู้ศึกษาประยุกต์จากแบบวัดทัศนคติของ Likert (Liker's Scale) เป็นเครื่องมือ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนข้อคิดเห็น เป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 3-8 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

(1) ใช้เกณฑ์ของบรรดอง กรรมสูตร (2542 : 73) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีค่าพิสัยช่วงขั้นเท่ากับ .80 คือ

คะแนน 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
คะแนน 3.41-4.20	หมายถึง ระดับมาก
คะแนน 2.61-3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนน 1.81-2.60	หมายถึง ระดับน้อย
คะแนน 1.00-1.80	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

(2) ใช้ค่าเฉลี่ยมัชณิคผลิต (Arithmetic Mean) เพื่อสรุปและอภิปรายผลเกี่ยวกับ ส่วนที่ 3-8 ของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

(3) ใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออภิปรายผลเกี่ยวกับการ กระจายน้ำหนักของคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถามในส่วนที่ 3-8

(4) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 9 เป็นคำ답ปลายนิปดเกี่ยวกับความคิดเห็นและปัญหาอุปสรรคของการ ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ศึกษาจะทำการรวบรวม แปลผลโดยพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description)

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้ศึกษาจะได้นำมาประกอบ การอภิปรายผล

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิระดับจังหวัด ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ผู้ศึกษาจะได้นำมาประกอบการเสนอแนะต่อการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ทำการประมวลผลตีความ จัดระบบข้อมูล ทำการจัดหมวดหมู่ และจำแนกประเภทของ ข้อมูล วิเคราะห์กถุ่มคำ (Typology) ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.6.1 ตั้งสมมติฐานชั่วคราวตามวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3.6.2 เก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่ตั้งสมมติฐานชั่วคราวไว้
- 3.6.3 จำกัดข้อมูล จำแนกชนิดหรือประเภท โดยใช้เกณฑ์บางอย่างตามคุณลักษณะที่ ข้อมูลนั้นมีอยู่ร่วมกัน เป็นตัวจำแนก
- 3.6.4 ตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ หากข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐาน จะทำการเก็บข้อมูลต่อไป ถ้าข้อมูลไม่เป็นไปตามสมมติฐาน จะทำการปรับปรุงสมมติฐานใหม่
- 3.6.5 ดำเนินการหาข้อมูลและปรับปรุงสมมติฐานต่อไป จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่สามารถ อธิบายข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อําเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ใช้แบบสอบถาม จัดเก็บข้อมูลจากประชาชน ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านตำแหน่ง จำนวน 103 คน พร้อมทั้งสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกบางคนเพิ่มเติม ตามแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูล เิงคยุณภาพผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- (2) ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน
  - (2.1) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชน
  - (2.2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - (2.3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - (2.4) ปัจจัยด้านความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และสถาบันการเงินชุมชน
- (2.5) ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ
- (2.6) ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากการศึกษา
- (3) ความสามารถในการพัฒนาองค์กรพัฒนาภาคเอกชน
- (4) การทดสอบสมมติฐาน
- (5) ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กำหนดประชากรเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูล จำนวน 103 คน เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง จำนวน 15 คน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง 88 คน จากการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลจากประชาชน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อําเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาได้ตามเป้าหมาย จำนวน 103 ชุด กิตเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.1.1 ประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 103 คน เป็นชาย 59 คน คิดเป็นร้อยละ 57.28 เป็นหญิง 44 คน คิดเป็นร้อยละ 42.72

4.1.2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 103 คน พบว่า อายุระหว่าง 40-49 ปี มีจำนวนมากที่สุด 37 คน คิดเป็นร้อยละ 35.92 อายุ 30-39 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 19.42 อายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 18.45 อายุ 50-59 ปี จำนวน 14 คน ร้อยละ 13.59 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.59 โดยมีประชากรอายุสูงสุด 74 ปี ต่ำสุด 28 ปี และอายุเฉลี่ยเท่ากับ 44 ปี ($X = 44.93$ $SD = 15.82$ $MAX = 74$ $MIN = 18$)

4.1.3 ระดับการศึกษาของประชากร พบว่า ประชากรจำนวน 103 คน มีระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษา จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 66.02 มัธยมศึกษา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 31.07 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91

4.1.4 อาชีพของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 103 คน มีอาชีพทำการเกษตร จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 69.90 อาชีพค้าขาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 28.16 อาชีพรับราชการ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.94

4.1.5 รายได้ของประชากร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 103 คน มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 65.01 รายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท/เดือน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 28.16 รายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.89 และรายได้มากกว่า 15,000 บาท/เดือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91

4.1.6 จำนวนประชากร 103 คน เป็นคณะกรรมการ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 และเป็นสมาชิกจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 85.44

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศของประชากร		
ชาย	59	57.28
หญิง	44	42.72
รวม	103	100.00
อายุของประชากร		
ต่ำกว่า 30 ปี	14	13.59
30-39 ปี	20	19.42
40-49 ปี	37	35.92
50-59 ปี	14	13.59
60 ปีขึ้นไป	18	17.48
รวม	103	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	48	66.02
มัธยมศึกษา	32	31.07
อนุปริญญา	0	0
ปริญญาตรี/สูงกว่า	3	2.91
รวม	103	100.00
อาชีพ		
ด้านการเกษตร	72	69.90
ค้าขาย	29	28.16
บริการ	2	1.94
อื่นๆ	0	0
รวม	103	100.00

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	67	65.05
5,000-10,000 บาท	29	28.16
10,001-15,000 บาท	4	3.88
มากกว่า 15,000 บาท	3	2.91
รวม	103	100.00
ตำแหน่ง		
กรรมการ	15	14.56
สมาชิก	88	85.44
รวม	103	100.00

4.2 ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน

4.2.1 ความรู้ความเข้าใจของกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกี่ยวกับการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 8.53 ($X = 8.53$, $SD = 1.24$) โดยมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุดตามลำดับคือ ข้อ 1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เงินกองทุนที่อัญญายาในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ค่าเฉลี่ย 10 ($X = 10$) ข้อ 9 หน้าที่ของสถาบันการเงินชุมชน คือ การให้บริการธุรกรรมทางการเงิน และธุรกรรมอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวกและความต้องการแก่สมาชิกและประชาชน ค่าเฉลี่ย 10 ($X = 10$) ข้อ 10 สมาชิกสถาบันการเงินชุมชนจะมีสิทธิในการทำธุรกรรมกู้ยืมกับสถาบันการเงินได้ต้องมีการอนุมัติในสถาบันการเงินชุมชน ค่าเฉลี่ย 9.33 ($X = 9.33$) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับมาก คือ ข้อ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ คณะบุคคลในหมู่บ้านที่ทางราชการให้จัดตั้ง ประชามติหมู่บ้านคัดเลือก เพื่อให้บริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 8.66 ($X = 8.66$) ข้อ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนาเชิงพาณิชย์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน โดยเอื้อ

ประโยชน์ให้กับคนชาติและผู้พิการด้วย ค่าเฉลี่ย 8.00 ($X = 8.00$) ข้อ 3 การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะดำเนินการโดยชาวบ้านเท่านั้น ส่วนราชการจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนและให้คำปรึกษา ค่าเฉลี่ย 8.0 ($X = 8.0$) ข้อ 8 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี หากพ้นวาระอาจได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งได้อีก แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ ค่าเฉลี่ย 8.0 ($X = 8.0$) และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับปานกลาง กือ ข้อ 6 การชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี ค่าเฉลี่ย 7.33 ($X = 7.33$) และ ข้อ 4 การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อสนับสนุนด้านอาชีพชุมชนและการส่งเสริมประชาธิปไตยของชาวบ้าน ค่าเฉลี่ย 6.28 ($X = 6.28$) ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านปรัชญา วัฒนธรรม ศาสนา และวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก่อนการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน จากประชาราษฎรกลุ่มย่อย ที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2 คนพบว่า คณะกรรมการสามารถตอบข้อข้อคำถามเกี่ยวกับนโยบาย วัฒนธรรม ศาสนา และวิธีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ถูกต้อง โดยเฉพาะด้านการจัดทำข้อตกลงกองทุนหมู่บ้านฯ การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยวิธีประชามติสมาชิกครัวเรือน ไม่เข้าใจ 2 ใน 4 ของครัวเรือนสมาชิกทั้งหมด แต่เมื่อถามความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระบวนการของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย คณะกรรมการผู้ตอบคำถาม 1 ราย ไม่นั่นใจว่ากองทุนหมู่บ้านได้สนับสนุนประชาธิปไตยอย่างไร แต่คณะกรรมการอีก 1 ราย กือ นางบัวรินฯ ตอบว่า การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการประชาธิปไตย มีการจัดเวทีประชามติ และใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ แสดงว่า ได้สนับสนุนประชาธิปไตย ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้องจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่ากรรมการส่วนใหญ่เข้าใจเรื่องนโยบาย วัฒนธรรม ศาสนา และวิธีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน แต่ยังมีบางส่วนที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับผลกระบวนการของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตารางที่ 4.2 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชน

	ประเด็นความรู้ความเข้าใจการดำเนินงาน	ผลคำตอบ		ความหมาย
		ถูก (ร้อยละ)	ไม่ถูก (ร้อยละ)	
1	กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เงินกองทุนที่อยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง	15 (100)	0 (0)	มากที่สุด
2	กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนด้านอาชีพแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ได้อีกประโภชน์ให้กับคนชราและผู้พิการ	12 (80)	3 (20)	มาก
3	การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในหมู่บ้านจะดำเนินการโดยชาวบ้านเท่านั้น ส่วนราชการจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและให้คำปรึกษา	12 (80)	3 (20)	มาก
4	การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนด้านอาชีพชุมชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของชาวบ้าน	10 (62.8)	5 (37.2)	ปานกลาง
5	สามารถกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น	14 (13.3)	1 (6.7)	มากที่สุด
6	การชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีต่อไป	11 (73.33)	4 (26.67)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชน (ต่อ)

ประเด็นความรู้ความเข้าใจการดำเนินงาน	ผลคำตอบ		ความหมาย
	ถูก (ร้อยละ)	ไม่ถูก (ร้อยละ)	
7 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คือคณะกรรมการในหมู่บ้านที่ทางราชการคัดเลือกจากผู้นำหมู่บ้าน เพื่อให้บริหารจัดการเงินกองทุนของหมู่บ้าน	13 (86.67)	2 (13.3)	มาก
8 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวาระ การดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี หากพ้นวาระอาจได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งได้อีก แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระ ติดต่อกันมิได้	12 (80)	3 (20)	มาก
9 หน้าที่ของสถาบันการเงินชุมชน คือ การให้บริการธุรกรรมทางการเงินและธุรกรรมอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวกและความต้องการแก่สมาชิกและประชาชน	15 (100)	0 (0)	มากที่สุด
10 สมาชิกสถาบันการเงินชุมชนมีสิทธิในการทำธุรกรรม ถูกลimit กับสถาบันการเงิน ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการขออนุมัติ	14 (93.3)	1 (6.7)	มากที่สุด

N = 15

X = 8.53

SD = 1.24

4.2.2 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.20 ($X = 4.20$ SD = .61) โดยมีการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด ($X > 4.21$) ใน 4 ด้าน ตามลำดับ คือ ข้อ 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสานความร่วมมือกับสมาชิกในการดำเนินงานตามระเบียบข้อบังคับ และร่วมกิจกรรมการพัฒนาสาธารณูปโภค ($X = 4.31$ SD = .80) ข้อ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน ($X = 4.30$ SD = .71) ข้อ 9 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และรับฟังปัญหาจากสมาชิก ($X = 4.28$ SD = .83) และข้อ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความสามารถในการประสานการสนับสนุนและความร่วมมือกับส่วน

ราชการและเอกชน ($X = 4.25$ $SD = .75$) รองลงมา คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีการบริหารจัดการในระดับมาก ตามลำดับ คือ ข้อ 3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง ได้มีการรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาแล้วนำมายังเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ($X = 4.20$ $SD = .82$) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการประชุมปรึกษาหารือ วางแผนการ ดำเนินงานประจำปี และจัดทำแผนการดำเนินงานได้เป็นรูปเด่น ($X = 4.18$ $SD = .62$) ข้อ 6 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถอธิบายชี้แจงและสร้างความเข้าใจแก่สมาชิก เมื่อมีข้อสงสัย ($X = 4.17$ $SD = .84$) ข้อ 8 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ เพยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานทางหอกระจายข่าวและปิดประกาศ ($X = 4.15$ $SD = .88$) ข้อ 7 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถซักชวนให้สมาชิกร่วมพัฒนาสถาบัน การเงินชุมชนในลักษณะของการบริจาคหรือสะสมแรงงานเพื่อสาธารณะ ($X = 4.13$ $SD = .76$) และ ข้อ 10 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้ตรวจสอบผลการ ดำเนินงาน ($X = 4.02$ $SD = .71$) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้อมูลด้านข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ภายในของกองทุนหมู่บ้านในด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พนับว่า ผู้ตอบคำถามซึ่งเป็นสมาชิก จำนวน 10 คน ได้ตอบคำถามไปในทางเดียวกัน โดยเห็นว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนียดเทูกคน ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ ให้บริการดีทุกคน มีการ ปฏิบัติตามระเบียบ ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบข้อมูลการดำเนินงาน และเห็นว่าการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วย ปฏิบัติงานได้ดี ชาวบ้านให้ความ เชื่อถือและมีความพึงพอใจ

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประเด็นการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง		X	SD	ความหมาย
1	กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนการดำเนินงานประจำปี และจัดทำแผนการดำเนินงานไว้เป็นรูปเล่ม	4.18	.62	มาก
2	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน	4.30	.71	มากที่สุด
3	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีการรวบรวมข้อมูล สภาพปัจจุบัน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข	4.20	.82	มาก
4	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสานความร่วมมือกับสมาชิกในการดำเนินงาน ตามระเบียบข้อบังคับและร่วมกิจกรรมพัฒนา สาธารณสุขมากน้อยเพียงใด	4.31	.80	มากที่สุด
5	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความสามารถในการประสานการสนับสนุนและ ความร่วมมือกับส่วนราชการและหน่วยงาน ภาคเอกชน มากน้อยเพียงใด	4.25	.75	มากที่สุด
6	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถที่จะอธิบายชี้แจง และสร้างความเข้าใจแก่ สมาชิกเมื่อมีข้อสงสัย มากน้อยเพียงใด	4.17	.84	มาก
7	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถชักชวนสมาชิกให้ร่วมพัฒนาสถานีน้ำ การเงิน ชุมชนในลักษณะของการบริจาคหรือสะสมแรงงาน เพื่อสาธารณะ มากน้อยเพียงใด	4.13	.76	มาก

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ต่อ)

ประเด็นการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง		X	SD	ความหมาย
8	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานทางหอ กระจายข่าว ปิดประกาศและการประชุมมากน้อย เพียงใด	4.15	.88	มาก
9	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มี การจัดเวทีประชาชน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และรับฟังปัญหาจากสมาชิกมากน้อย เพียงใด	4.28	.83	มากที่สุด
10	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิด โอกาสให้สมาชิกได้ตรวจสอบผลการดำเนินงาน มากน้อยเพียงใด	4.02	.71	มาก

N = 103   X = 4.20   SD = .61

4.2.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.12$ $SD = .57$) โดยมีประเด็นการมีส่วนร่วมมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้ ข้อ 1 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้าร่วมเวทีประชาชนแต่ละตัวเกินกว่า 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด ($X = 14.37$ $SD = .58$) ข้อ 3 สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน ($X = 4.28$ $SD = .69$) ข้อ 5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 4.28$ $SD = .74$) การมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากตามลำดับ คือ ข้อ 8 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการผู้
เงินไปประกอบกิจกรรมของสมาชิก ($X = 4.20$ $SD = .79$) ข้อ 7 สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอ
ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 4.15$ $SD = .73$)
ข้อ 2 สมาชิกร่วมแสดงข้อคิดเห็นในการจัดเวทีประชาชนหรือการจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงาน
กองทุนหมู่บ้าน ($X = 4.09$ $SD = .58$) ข้อ 10 สมาชิกมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของ
กองทุนหมู่บ้าน ($X = 4.03$ $SD = .89$) ข้อ 9 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานสถาบัน
การเงินชุมชน ($X = 3.99$ $SD = .81$) ข้อ 4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแรงงาน วัสดุอุปกรณ์

ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 3.91$ SD = .79) ข้อ 6 สมาชิกมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการของคณะกรรมการ ($X = 3.90$ SD = .59) สอดคล้องกับการสอบถามข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ผู้ตอบคำถามจำนวน 12 คน ในกลุ่มเยี่ยง มีความเห็นตรงกันโดยเห็นว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านต่ำมาก โดยเฉพาะด้านการร่วมประชุม จัดเวที ประชามติ การแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลง ระเบียบของกองทุน ส่วนการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ได้ตรวจสอบระดับปานกลาง เพราะมีกรรมการตรวจสอบอยู่แล้ว หากต้องการทราบข้อมูลใดๆ ก็สอบถามจากคณะกรรมการ ได้ ซึ่งคณะกรรมการก่อริบายนี้ให้เข้าใจทุกราย

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประเด็นการมีส่วนร่วม		X	SD	ความหมาย
1	สมาชิกเข้าร่วมเวทีประชามติแต่ละครั้งเกินกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด	4.37	.58	มากที่สุด
2	สมาชิกร่วมแสดงข้อคิดเห็นในการจัดเวที ประชามติหรือจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน	4.09	.58	มาก
3	สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ	4.28	.69	มากที่สุด
4	สมาชิกมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้าน	3.91	.79	มาก
5	สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	4.28	.74	มากที่สุด
6	สมาชิกมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการของ คณะกรรมการมากน้อยเพียงใด	3.90	.59	มาก
7	สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลและ ประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าของกองทุน หมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	4.15	.73	มาก

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ต่อ)

ประเด็นการมีส่วนร่วม		X	SD	ความหมาย
8	สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผล การกู้เงิน ไปประกอบกิจกรรมของสมาชิกมากน้อย เพียงใด	4.20	.79	มาก
9	สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการ ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	3.99	.81	มาก
10	สมาชิกมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	4.03	.89	มาก

N = 103   X = 4.12   SD = .57

4.2.4 ความพึงพอใจของสมาชิกในการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใน การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.11$ $SD = .66$) โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดตามลำดับ คือ ข้อ 2 ความพึงพอใจต่อสถานที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ($X = 4.26$ $SD = .73$) ข้อ 10 ความพึงพอใจต่อการมีมนุษยสัมพันธ์และการประสาน ($X = 4.21$ $SD = .74$) มีความพึงพอใจในระดับมากคือ ข้อ 1 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการ ของคณะกรรมการ ($X = 15$ $SD = .75$) ข้อ 5 ความพึงพอใจต่อสวัสดิการและการส่งเสริมให้แก่ สมาชิกและประชาชนในชุมชน ($X = 4.13$ $SD = .91$) ข้อ 9 ความพึงพอใจในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ ($X = 4.13$ $SD = .79$) ข้อ 4 ความพึงพอใจในระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 11$ $SD = .68$) ข้อ 4 ความพึงพอใจในการให้บริการกู้ยืมและการใช้หนี้ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 4.06$ $SD = .73$) ข้อ 7 ความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตอบ แทนแก่สมาชิก ($X = 4.03$ $SD = .75$) ข้อ 8 ความพึงพอใจในบทบาทการตรวจสอบและความคุ้มครอง ดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 4.03$ $SD = .76$) และข้อ 6 ความพึงพอใจใน กิจกรรมเรื่องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพและการตลาดแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($X = 3.97$ $SD = .88$) แสดงถึงความต้องการสัมภาษณ์ข้อมูล ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยภายในของกองทุน หมู่บ้านด้านความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้ตอบคำถามทั้ง 12

คน ในกลุ่มย่อย เห็นตรงกัน โดยมีความพึงพอใจมาก โดยเฉพาะการให้บริการด้านการถ่ายเงินกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลความพึงพอใจในการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประเด็นความพึงพอใจ		X	SD	ความหมาย
1	ท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการมากน้อยเพียงใด	4.15	.75	มาก
2	ท่านพึงพอใจต่ออาคารสถานที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	4.26	.73	มากที่สุด
3	ท่านมีความพึงพอใจต่อระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากน้อยเพียงใด	4.11	.68	มาก
4	ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการ กู้ยืม และใช้หนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4.06	.73	มาก
5	ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมที่แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด	4.13	.91	มาก
6	ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพและการตลาดให้แก่สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	3.97	.88	มาก
7	ท่านมีความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่กองทุนหมู่บ้านตอบแทนแก่สมาชิกมากน้อยเพียงใด	4.03	.75	มาก
8	ท่านพึงพอใจในบทบาท การตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	4.03	.76	มาก
9	ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้	4.13	.79	มาก

ตารางที่ 4.5 ข้อมูล ความพึงพอใจในการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจ		X	SD	ความหมาย
10	ท่านมีความพึงพอใจต่อการมีนညูยสัมพันธ์ และการประสานงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	4.21	.74	มากที่สุด

N = 103   X = 4.11   SD = .66

4.2.5 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐได้ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนในภาพรวมระดับมากที่สุด ($X = 4.22$ SD = .59) โดยสนับสนุนมากที่สุดตามลำดับ คือ ข้อที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ($X = 4.38$ SD = .72) ข้อที่ 6 ภาครัฐได้ยกย่องเชิดชูให้รางวัลในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน ($X = 4.33$ SD = .77) ข้อ 5 เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สนับสนุนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ($X = 4.32$ SD = .74) การสนับสนุนของภาครัฐในระดับมาก คือ การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้รับคำปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาคราชการ ($X = 4.15$ SD = .75) ข้อที่ 3 เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้ามาร่วมประชุม/ร่วมเวทีประชาคมและให้คำแนะนำในการวางแผนและแก้ไขปัญหา ($X = 4.12$ SD = .66) และข้อ 4 การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ และวิชาการ ($X = 4.09$ SD = .64) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้อมูลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกต่อองค์กร หมู่บ้านด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน เห็นว่า การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง ใน การจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนนั้น ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมาก โดยในด้านการประสานงาน การบริหารจัดการ ได้รับการสนับสนุนและให้คำปรึกษาจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน ด้านความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ที่ส่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มาอบรมให้ความรู้ และให้คำปรึกษาด้านบัญชี หน่วยงานประมง การศึกษากองโรงเรียน เกษตร และปศุสัตว์ ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ องค์กรการบริหารส่วนตำบลสนับสนุนเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดสร้างอาคาร/วัสดุ อุปกรณ์ของสถาบันการเงินชุมชน

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

ประเด็นการสนับสนุน		X	SD	ความหมาย
1	ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้รับคำปรึกษา หารือและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคราชการมากน้อยเพียงใด	4.15	.75	มาก
2	เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ใน การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด	4.38	.72	มากที่สุด
3	เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้ามาร่วมประชุม/ร่วมเวที ประชาคมและให้คำแนะนำในการวางแผนและ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด	4.12	.66	มาก
4	การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้รับการ สนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณ/วัสดุ อุปกรณ์ และวิชาการมากน้อยเพียงใด	4.09	.64	มาก
5	เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สนับสนุนในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานสถาบันการเงิน ชุมชนมากน้อยเพียงใด	4.32	.74	มากที่สุด
6	ภาครัฐได้ยกย่องชูเชียร์และให้รางวัลในการ ดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด	4.33	.77	มากที่สุด

N = 103

X = 4.22

SD = .59

**4.2.6 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชนในการจัดตั้งสถาบันการเงิน
ชุมชน**

จากการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชนในการ
จัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัด
อุบลราชธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($X = 2.51$ SD = 1.11) โดยมีระดับการได้รับการสนับสนุน
ในระดับปานกลาง ในข้อ 1 การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้รับคำปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะ
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน ($X = 2.69$ SD = 1.30) ได้รับการสนับสนุนในระดับน้อย คือ
ข้อ 2 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนได้ให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน
($X = 2.58$ SD = 1.12) ข้อ 6 ภาคเอกชนได้ยกย่องชูเชียร์และให้รางวัลในการดำเนินงานสถาบัน

การเงินชุมชน ($X = 2.57$ $SD = 1.28$) ข้อ 3 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนได้เข้ามาร่วมประชุม/ร่วมเวทีประชาคม และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน ($X = 2.45$ $SD = 1.08$) ข้อ 5 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนได้สนับสนุนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน ($X = 2.43$ $SD = 1.20$) ข้อ 4 การได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในด้านงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ และวิชาการ ($X = 2.37$ $SD = 1.04$) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านการได้รับการสนับสนุนจากการเงินชุมชน เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ผู้ตอบคำถามทุกคนเห็นว่า หน่วยงานภาคเอกชนไม่ค่อยมีบทบาทให้การสนับสนุนมากนัก เพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมประชุมในบางโอกาสเท่านั้น

ตารางที่ 4.7 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน

ประเด็นการให้การสนับสนุน		X	SD	ความหมาย
1	ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้รับคำปรึกษา หารือและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชนมากน้อยเพียงใด	2.69	1.30	ปานกลาง
2	เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนได้ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด	2.58	1.12	น้อย
3	เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนได้เข้ามาร่วมประชุม/ร่วมเวทีประชาคมและให้คำแนะนำในการวางแผนและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด	2.45	1.08	น้อย
4	การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้รับการสนับสนุน จากภาคเอกชนในด้านงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ และวิชาการมากน้อยเพียงใด	2.37	1.04	น้อย
5	เจ้าหน้าที่ของภาคเอกชนได้สนับสนุนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน มากน้อยเพียงใด	2.43	1.29	น้อย
6	ภาคเอกชนได้ยกย่องเชิญและให้รางวัลในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด	2.57	1.28	น้อย

$N = 103$ $X = 2.51$ $SD = 1.11$

4.3 ความสามารถในการพึงต้นของสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ความสามารถพึงต้นของสถาบันการเงินชุมชนน้าน้ำแยก หมู่ที่ 11 ตำบลน่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.07$ $SD = .49$) โดยสามารถพึงต้นเองได้มากที่สุดในด้าน สถาบันการเงินชุมชนมีสถานที่เป็นสำนักงานที่มีความสะอาดในการให้บริการ และมีความเหมาะสม ($X = 4.26$ $SD = .63$) มีความสามารถพึงต้นเองในระดับมาก คือ ข้อ 1 คณะกรรมการสามารถบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนได้ดี ไปร่วม เป็นไปตามตั้งที่ประชุมของสมาชิกกองทุน ($X = 4.20$ $SD = .77$) ข้อ 12 สถาบันการเงินชุมชนได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนา เช่น พัฒนาชุมชน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกองทุนหมู่บ้านอื่นๆ ($X = 4.18$ $SD = .70$) ข้อ 10 สถาบันการเงินชุมชนมีระบบ ข้อบังคับ เป็นลายลักษณ์อักษร และมีระบบการตรวจสอบ และการควบคุมการดำเนินงานและการบริหารกองทุน ($X = 4.14$ $SD = .61$) ข้อ 3 การบริหารสถาบันการเงินชุมชนมีโครงสร้างการบริหารและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ ($X = 4.12$ $SD = .45$) ข้อ 9 สถาบันการเงินชุมชนมีการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และจัดทำงบการเงิน ได้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ($X = 4.11$ $SD = .58$) ข้อ 2 คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับบทบาทภารกิจของสถาบันการเงินชุมชน และการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน ($X = 4.07$ $SD = .51$) ข้อ 8 สถาบันการเงินชุมชนมีทุนสำรองพอเพียงและมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน ($X = 4.05$ $SD = .61$) ข้อ 11 สถาบันการเงินชุมชนมีความสมำเสมอในการให้บริการและมีรูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย ($X = 4.05$ $SD = .60$) ข้อ 7 สถาบันการเงินชุมชนสามารถหารายได้และทำกำไรให้แก่สถาบันการเงินชุมชน และสมาชิกอย่างเป็นระบบ ($X = 3.97$ $SD = .66$) ข้อ 6 สถาบันการเงินชุมชนมีการระดมเงินอุดหนุนและเงินทุนหมุนเวียนพอเพียงต่อการให้สมาชิกกู้ยืม ไปดำเนินกิจกรรมของสมาชิก ($X = 3.89$ $SD = .77$) ข้อ 5 ความพอเพียงของอุปกรณ์ที่ใช้ในสถาบันการเงินชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสาร ($X = 3.79$ $SD = .60$) ลดคลื่อนกับการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชน เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา และหน่วยงานภาครัฐ เช่น ผู้ต้องคำตานทุกคนเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยมีบทบาทให้การสนับสนุนมากนัก เพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมประชุมในบางโอกาสเท่านั้น

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลด้านความสามารถในการพึงตนเองของสถาบันการเงินชุมชน

ประเด็นการพึงตนเอง		X	SD	ความหมาย
1	คณะกรรมการสามารถบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนได้ดี โปรดังใจ เป็นไปตามต้องการมาก	4.20	.77	มาก
2	คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทภารกิจของสถาบันการเงินชุมชน และการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน	4.07	.59	มาก
3	การบริหารสถาบันเงินทุนชุมชนมีโครงสร้างการบริหารและกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และปฏิบัติตามที่กำหนดไว้	4.12	.65	มาก
4	สถาบันการเงินชุมชนมีสถานที่เป็นสำนักงานที่มีความสะอาดในการให้บริการและมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	4.26	.63	มากที่สุด
5	อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานสถาบันการเงินชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อสาธารณูปโภค มีความพอเพียงมากน้อยเพียงใด	3.79	.60	มาก
6	สถาบันการเงินชุมชนมีการระดมเงินออม และมีเงินหมุนเวียนพอเพียงต่อการให้สماชิกกู้ยืมไปดำเนินกิจกรรมของสมาชิก	3.89	.77	มาก
7	สถาบันการเงินชุมชนสามารถหารายได้และทำกำไรให้แก่สถาบันการเงินชุมชนและสมาชิกอย่างเป็นระบบ	3.97	.66	มาก
8	สถาบันการเงินชุมชนมีทุนสำรองพอเพียงและมีการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่สมาชิกและชุมชน	4.05	.61	มาก
9	สถาบันการเงินชุมชนมีการจัดทำเอกสารหลักฐานและจัดทำงบการเงินได้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.11	.58	มาก
10	สถาบันการเงินชุมชนมีระบบเบี้ยนชี้อัปเดตเป็นลายลักษณ์อักษรและมีระบบการตรวจสอบและการควบคุมการดำเนินงานและการบริหารกองทุน	4.14	.61	มาก

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลด้านความสามารถในการพึงต้นของสถาบันการเงินชุมชน (ต่อ)

ประเด็นการพึงต้นของ		X	SD	ความหมาย
11	สถาบันการเงินชุมชนมีความสำเร็จในการให้บริการ และมีรูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย	4.05	.60	มาก
12	สถาบันการเงินชุมชนได้รับการยอมรับจากภาคีการ พัฒนา เช่น พัฒนาชุมชน ธนาคารกรุงไทย ธนาคาร ออมสิน ธนาคาร ซกส. และกองทุนหมู่บ้านอื่นๆ	4.18	.70	มาก

N = 103 X = 4.07 SD = .49

4.4 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็น สถาบันการเงินชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานไว้ 6 สมมติฐาน และมีผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

4.4.1 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้านประชญา วัดดูประสิทธิ์ และวิธีคำนวณงานกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการ พึงต้นของสถาบันการเงินชุมชน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง มีความรู้ความเข้าใจการ ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชนในภาพรวมระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 86.10 ($X = 8.61$) และความสามารถในการพึงต้นของสถาบันการเงินชุมชนบ้าน ตำแหน่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.07$ SD = .49) เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) พบว่า ความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและสถาบัน การเงินชุมชน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจของ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีผลต่อความสามารถในการจัดตั้งสถาบันการเงิน ชุมชนในระดับปานกลาง เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 1 ดังตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับความสามารถพึงต้นของได้ของสถาบันการเงินชุมชน

ประเด็น	N	X	SD
ความรู้ความเข้าใจของกรรมการ	15	8.61	1.24
ความสามารถพึงต้นของได้ของสถาบันการเงินชุมชน	103	4.07	.49

ตารางที่ 4.10 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

		KKK	dd
KKK	Pearson Correlation	1	.496 **
	Sig (2-tailed)		.000
	N	15	103
dd	Pearson Correlation	.496 **	1
	Sig (2-tailed)	.000	
	N	103	15

*** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

4.4.2 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบล

ม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถพึงต้นของได้ของสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง ในภาพรวมระดับมาก ($X = 4.20$ SD = .61) และความสามารถพึงต้นของสถาบันการเงินชุมชนอยู่ในระดับมาก ($X = 4.07$ SD = .49)

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) พบว่า การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .677** Sig = 0.000 แสดงว่าการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีผลต่อความสามารถสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนสูง เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 2 ดังตารางที่ 11 และ 12

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนียกับความสามารถพึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน

ประเด็น	N	X	SD
การบริหารจัดการของคณะกรรมการ	103	4.20	.61
ความสามารถพึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	103	4.07	.49

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

		dd	pp
dd	Pearson Correlation	1	.693**
	Sig (1-tailed)		.000
	N	103	103
PP	Pearson Correlation	.693**	1
	Sig (1-tailed)	.000	
	N	103	103

** Correlation is significant at the 0.01 level (1-tailed)

4.4.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านดำเนีย หมู่ที่ 11 ดำเนินม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถ พึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านดำเนีย มีส่วนร่วม ระดับมาก ($X = 4.12$ $SD = .57$) และความสามารถในการพึงตนเองของสถาบันการเงินชุมชนบ้าน ดำเนีย อยู่ในระดับมาก ($X = 4.07$ $SD = .49$)

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) พบร่วมกันว่า การมีส่วนร่วมของ สมาชิกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $.693^{**}$ $Sig = .000$ แสดงว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีผลต่อการขัดถี่สถาบันการเงินชุมชนใน ระดับสูง เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 3 ดังตารางที่ 13 และ 14

ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับการพัฒนาองค์กร
สถานบันการเงินชุมชน

ประเด็น	N	X	SD
การบริหารจัดการของคณะกรรมการ	103	4.12	.57
ความสามารถพัฒนาองค์กร	103	4.07	.49

ตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

		dd	pp
dd	Pearson Correlation	1	.693**
	Sig (1-tailed)		.000
	N	103	103
PP	Pearson Correlation	.693**	1
	Sig (1-tailed)	.000	
	N	103	103

** Correlation is significant at the 0.01 level (1-tailed)

**4.4.4 ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลคลื่นวังสามสิบ
 อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์กับความสามารถ
 พัฒนาองค์กรของสถานบันการเงินชุมชน**

จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง มีความ
 พึงพอใจในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในระดับมาก ($X = 4.11$, $SD = .66$) และความสามารถ
 ในการพัฒนาองค์กรของสถานบันการเงินชุมชนบ้านตำแหน่ง อุฐในระดับมาก ($X = 4.07$, $SD = .49$)

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ
 เพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) พบว่า ความพึงพอใจของ
 สมาชิกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 เท่ากับ .724** $Sig = .000$ แสดงว่า ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีผลต่อความสามารถ
 ในการจัดตั้งสถานบันการเงินชุมชนในระดับสูง เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 4 ดังตารางที่ 15 และ

ตารางที่ 4.15 ข้อมูลระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านดำเนิน กับความสามารถพึงต้นเองได้ของสถาบันการเงินชุมชน

ประเด็น	N	X	SD
ความพึงพอใจ	103	4.11	.66
ความสามารถพึงต้นเองได้ของสถาบันการเงินชุมชน	103	4.07	.49

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

		dd	oo
dd	Pearson Correlation	1	.724**
	Sig (1-tailed)		.000
	N	103	103
oo	Pearson Correlation	.724**	1
	Sig (1-tailed)	.000	
	N	103	103

** Correlation is significant at the 0.01 level (1-tailed)

4.4.5 การได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจกองทุนหมู่บ้านดำเนิน หมู่ที่ 11 ดำเนินม่วง สามสิบ อันเกомม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความสามารถพึงต้นเองได้ของสถาบันการเงินชุมชน จากการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจกองทุนหมู่บ้านดำเนิน ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($X = 4.22$, $SD = .59$) และความสามารถในการพึงต้นเองได้ของสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนิน อยู่ในระดับมาก ($X = 4.07$, $SD = .49$)

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ $.602^{**}$ $Sig = .000$ แสดงว่า การได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจ มีผลต่อความสามารถดำเนินการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนระดับสูง เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 5 ดังตารางที่ 17 และ 18

ตารางที่ 4.17 ข้อมูลระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐกับความสามารถพึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน

ประเด็น	N	X	SD
การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	103	4.22	.59
ความสามารถพึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน	103	4.07	.49

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

		dd	ss
dd	Pearson Correlation	1	.602**
	Sig (1-tailed)		.000
	N	103	103
ss	Pearson Correlation	.602**	1
	Sig (1-tailed)	.000	
	N	103	103

** Correlation is significant at the 0.01 level (1-tailed)

4.4.6 การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชน
จากการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชนของกองทุนหมู่บ้านตำแหน่ง ในภาพรวมระดับน้อย ($X = 2.51$, $SD = 1.11$) และความสามารถในการพึงตนเอง ได้ของสถาบันการเงินชุมชนบ้านตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก ($X = 4.07$, $SD = .49$)

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Movement Correlation Co efficiency) พบร่วมกับ การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 1.91 $Sig = .053$ แสดงว่า การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชน ไม่มีผลต่อความสามารถในการพึงตนเอง สถาบันการเงินชุมชน ไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 6 ดังตารางที่ 19 และ 20

**ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชนกับ
ความสามารถพึงตนของได้ของสถาบันการเงินชุมชน**

ประเด็น	N	X	SD
การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน	103	2.51	1.11
ความสามารถพึงตนของได้ของสถาบันการเงินชุมชน	103	4.07	.49

ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

		dd	tt
dd	Pearson Correlation	1	.191
	Sig (1-tailed)		.053
	N	103	103
tt	Pearson Correlation	.191	1
	Sig (1-tailed)	.053	
	N	103	103

N = 103 Correlation .191 Sig (2-tailed) = .053

4.5 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

4.5.1 ปัญหาอุปสรรค

4.5.1.1 ในระยะแรก สมาชิกขาดความเชื่อมั่นและไม่เข้าใจในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน นางบัวทอง ไชยมงคล สมาชิกเล่าว่า “กองทุนหมู่บ้านตอนตั้งใหม่ๆ นั้น คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เช่น ให้สมาชิกถูกลืมเงินกองทุนจะให้แต่ญาติพี่น้องและคนใกล้ชิด ชาวบ้านไม่เชื่อถือ เห็นว่ากองทุนหมู่บ้านไม่โปร่งใสถ้าเป็นสถาบันการเงินชุมชนหรือธนาคารชุมชนจะต้องล้มเหลว เพราะกรรมการบริหารงานไม่ตรงไปตรงมาและไม่ยึดถือระเบียบ” มั่น กุลวงศ์ “ตอนตั้งกองทุนใหม่ๆ กรรมการชุดก่อนก็เป็นอย่างที่บัวทองว่าครับ แต่เมื่อเดือดตั้งกรรมการชุดใหม่พวกผู้ประชุมประชาก็ยึดถือระเบียบและเป็นตัวอย่างในการยึดกฎระเบียบ ชาวบ้านเริ่มเชื่อถือและในที่สุดจึงเกิดความไว้วางใจ”

4.5.1.2 ขาดความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบุคลากรที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์

นางบัวริน นิยมคุณ เลขาธุการได้ให้ข้อมูล “คือก่อนจะตั้งเป็นสถาบันการเงิน ชุมชนเป็นกองทุนหมู่บ้านมีอาคารหลังเดียวไม่ได้ต่อเติมอะไร โต๊ะเก้าอี้ ตู้เก็บเอกสารไม่มี ยิ่งเรื่องคอมพิวเตอร์นักจากจะไม่มีใช้แล้ว กรรมการแต่ละคนก็ไม่มีความรู้ด้วย นับว่าเป็นปัญหาเมื่อต้นที่สำคัญและท้าทายที่เดียว” มั่น กฎวงศ์ “ครับ ตอนแรกๆ มองอะไรไม่เห็นไม่มีไปทั้งนั้นจนพัฒนา ชุมชนและ ชกส. นาพูดให้ฟังว่า บ้านสามารถเรียนรู้ได้ จึงได้ประชุมกันวางแผนจัดทำวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ”

4.5.1.3 ขาดความรู้ในเรื่องการบูรณาการทุนในหมู่บ้าน ซึ่งมีหลายกองทุนให้มาเป็นกองทุนในสถาบันการเงินชุมชนอันเดียวกัน

นายคำ นามโคง “บ้านเรานำเสนอครับมันมีกองทุนหลายกองทุน เช่น กองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนแหล่งน้ำ กองทุนชาวนา กองทุน สงเคราะห์คนชรา แต่ละกองทุนก็มีระเบียบต่างกันมีข้อตกลงต่างกัน ถ้านำมาร่วมกันไม่รู้ว่าจะใช้ระเบียบตัวไหน จะแบ่งปันกันอย่างไร กำไรจะทำอย่างไร โดยเฉพาะกองทุนแต่ละอย่างมีประชาชน และกรรมการคนละคนร่วมกันไม่ถูก แต่ถ้าเราไม่เอากองทุนต่างๆ มารวมกันเงินทุนก็จะมีน้อยเป็นเปี้ยหัวแตกสมาชิกจะยึดเงินเป็นก้อนโต ไม่ได้และ การถ่ายทอดไม่ทั่วถึง ”

4.5.1.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มีความรู้เรื่องการจัดทำเอกสารบัญชี งบดุล ในระบบธนาคาร

นางบัวริน นิยมคุณ “เราไปดูการทำงานของธนาคาร ชกส. สาขาอุบลราชธานี กับคุณอารี และพัฒนาการเพลี่ยศรี เขาถือธินายให้เราทราบว่ามันจะต้องทำบัญชี รายวัน รายรับ รายจ่าย สารพัดจนสุดท้ายสิ้นปี จะต้องทำงบบัญชีกำไร ขาดทุน งบดุล อะไรต่างๆ เราไม่รู้ เพราะเราทำกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เราที่ทำแบบชาวบ้านไม่ถูกซึ้ง ทำให้เราภักดิจิว่า จะตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้านได้ไหมจนพนักงาน ชกส. และพัฒนาการมาgeoให้กำลังใจและอบรมเรางึงพอ มีความรู้ขึ้น”

4.5.2 การแก้ไขปัญหาอุปสรรค

4.5.2.1 สมาชิกขาดความเชื่อมั่นและไม่เข้าใจในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้แก้ไขปัญหาโดย

- 1) คณะกรรมการกองทุนเชิญเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ ชกส. มาอบรมให้ความรู้ระบบการเงิน - การบัญชีแบบฐานรากให้กับคณะกรรมการ สมาชิก และชาวบ้าน พร้อมยกตัวอย่างวิธีการดำเนินงานกองทุนระดับรากหญ้า

นางบัวริน นิยมคุณ “คิดันได้เข้าอบรมด้วย ฝึกหัดทำบัญชีกับเราวัฒน์ และเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล เห็นว่าการทำบัญชีเป็นเรื่องของข้อมูล คือ เมื่อมีเหตุการณ์เกี่ยวกับ การเงินเรา ก็บันทึกตามแบบฟอร์มให้ถูกต้องตามหลักที่ ธกส. สอนเมื่อตัวเองเข้าใจก็อธิบายให้คน อื่นฟังว่าถ้าเข้าใจแล้วก็ทำได้และคนอื่นๆ เขาจะทำได้ เราจะทำได้เหมือนกัน เปลี่ยนตัวอย่างให้สามารถ ดูว่า เงินมันเข้าแล้วเสียอย่างไร เงินมันออกเมื่อมีคนยืมคนถอนทำอย่างไร จะตรวจสอบอย่างไร ชาวบ้านเข้าใจเช่น ” บุญจันทร์ นิยมชาติ “ ล้านอายุมากแล้ว (58 ปี) ไม่รู้เรื่องกับเขารอแต่คนหนุ่ม เด็กๆ เข้าหัวไว้เข้าใจ เขายาทำได้ และหลายคนให้จัดตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้านเอกอัตติ่งก็ตั้ง ”

2) คณะกรรมการแสดงบัญชีเอกสารรายรับ รายจ่าย ซึ่งการบริหารเงิน การกู้ยืม โดยมีระเบียบข้อตกลงให้มีความโปร่งใส ให้สามารถเข้าใจ พร้อมทั้งให้ ตรวจสอบได้ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและความก้าวหน้าทุกสัปดาห์ ทำให้ชาวบ้าน เกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่น

นายมั่น กุลวงศ์ “ คือบัญชีต่างๆ เช่น สัญญาภัย ทะเบียนการกู้ยืม เราไม่ปกปิดเราจะกู้ได้ตลอดกรอบยกเว้นให้รู้ได้ทันทีไม่มีปิดปัง นอกจากนี้เรายังประกาศรายชื่อ ผู้มีสิทธิกู้ยืมให้ทราบทั่วทั้ง การกู้ยืมก็เหมือนกับเราทำในรูปของกรรมการ ชาวบ้านจะมาดูการ ประชุมพิจารณาได้ เมื่อเราเปิดเผยและโปร่งใส ชาวบ้านก็เชื่อถือ ” นางแฉว คำผุด “ คือเราเชื่อถือ ได้เพื่อกระบวนการแต่ละคนเปิดเผยตรงไปตรงมาโดยถือระเบียบดูหลักฐานการกู้ยืม ได้จึงคิดว่า ถ้า คณะกรรมการซื้อสัญญาเปิดเผยเราได้ตั้งธนาคารได้ เพราะรู้ว่าเงินไม่ถูกโงง ” นางบัวทอง ไชยมงคล “ อันนี้เป็นเรื่องจริง คือ เราเชื่อถือกรรมการว่า ไม่กินไม่โง เมื่อตั้งธนาคารหมู่บ้านแล้วเราถูกต้อง ทำให้มั่นใจว่า ไม่ล้มเหลว ”

3) ให้สามารถมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลและการตัดสินใจดำเนินงาน ของคณะกรรมการกองทุนฯ

นายอุทัย สมานชื่น “ คือการพูดคุยกับกล่องอะไรในบ้านเราใช้เวลา ประมาณเป็นหลัก ประมาณกับคณะกรรมการจะเปิดเวทีประมาณเดือนละ 1-2 ครั้ง เพื่อปรึกษา หารือ หรือหาข้อตกลงรับฟังความคิดเห็น ให้โอกาสสมาชิกแสดงความคิดเห็นเรามีโอกาสพูดและ เสนอความคิดในตอนนี้ ” นางบุญศรี กุลพรหม “ คือนอกจากเวทีประมาณแล้ว เวลาพบปะกับ กรรมการเราจะคุยกัน ได้อย่างสนองจากขอรับเงินเพิ่มเติม ใช้หนี้ก่อไม่หมัดก็ไปปรึกษากรรมการ เขายัง แนะนำ ” นายมั่น กุลวงศ์ “ บ้านเราใช้เวทีประมาณเป็นหลักครับ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาอาคาร ธนาคารชุมชนระเบียบข้อตกลงต่างๆ เราต้องปรึกษาหารือชาวบ้านเข้าใจและเชื่อถือ ”

4.5.2.2 การขาดความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบุคลากรที่มีความรู้ในด้านคอมพิวเตอร์ ได้แก่ไขปัญหาโดย

1) ปรับปรุงอาคารสถานที่เดิมที่เป็นที่ทำการกองทุนหมู่บ้านและกลุ่mom ทรัพย์เพื่อการผลิต โดยใช้งบประมาณจากผลกำไรกองทุนหมู่บ้านและการสนับสนุนของ อบต.

นางบัวริน นิยมคุณ “การปรับปรุงที่ทำการสถานบันการเงินชุมชน เริ่มต้นแต่การต่อเติมอาคารด้านนอกให้เป็นที่ประชุมของคณะกรรมการและชาวบ้านก็ได้ปรับปรุงบอร์ด ประกาศประชาสัมพันธ์ การซื้อตั๋วเข้าประจำที่ทำงาน 4 ชุด ซื้อคอมพิวเตอร์ 2 เครื่อง ตู้เก็บเอกสารเพิ่มอีก 3 ตู้ ปรับปรุงอาคารสำนักงานติดกระจก ติดแอร์ ทั้งหมด 10 กว่ารายการ หมวดเงินงบประมาณไป 2 แสนกว่าบาทค่ะ”

2) จัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. และจากการบริจาคของคณะกรรมการ เช่น ตู้เก็บเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์

3) ส่งเจ้าหน้าที่เข้าอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ใน Program การจัดทำเอกสาร/บัญชี เกี่ยวกับการเงิน เข้าอบรมที่ กทบ. จัดฝึกอบรม และ ธนาคาร ธกส. พร้อมทั้งฝึกหัด จัดทำบัญชี/เอกสารเกี่ยวกับการเงินจนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบูรณ์งานได้ พร้อมทั้งศึกษาดู งานระบบธนาคารจาก ธกส. อุบลฯ ด้วย

4.5.2.3 การขาดความรู้ในเรื่องการบูรณาการกองทุนในหมู่บ้าน ซึ่งมีหลายกองทุน ให้มาเป็นกองทุนในสถาบันการเงินชุมชนอันเดียวกัน ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ได้ทำการฝึกอบรมคณะกรรมการ โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและ ธกส.

นางบัวริน นิยมคุณ “คือเมื่อ ธกส. และพัฒนากระบวนการอภิปริยว่าเงินทุกอย่าง เมื่อเอามารวมเป็นกองเดียวกันแล้วเงินแต่ละประเภทก็ใช้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคล้ายๆ กัน กับ เงินกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่mom ทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกองทุนแหล่งน้ำ เขาให้ยืมไปประกอบอาชีพแต่รายละเบี้ยด เช่น ดอกเบี้ยไม่เท่ากันแรกคือกู้หมายเป็นเกณฑ์ คือ ไม่เกินร้อยละ 15 บาท ต่อปี สำนกรรมการต่างๆ เราปกปิดเรทที่ประชาชนเลือกให้เข้ามาอยู่ในกรรมการสถานบันการเงินชุมชน มันเชื่อมโยงกัน เราจึงความโปร่งใส ความเข้าใจเป็นหลักมันก็ง่าย ตอนนี้บ้านดำเนียกกองทุนต่างๆ รวมอยู่ในกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด”

4.5.2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีความรู้เรื่องการจัดทำเอกสารบัญชี งบดุล ในระบบธนาคาร ได้ทำการฝึกอบรมโดยเจ้าหน้าที่ของ ธกส. กทบ. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่การเงินและผู้เกี่ยวข้องจนสามารถดำเนินการได้

4.5.3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน ประกอบด้วย

4.5.3.1 การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกกองทุนในการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน ทั้งทางหอกระจายข่าวและเปิดเวทีประชาคม ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม สอบถามข้อมูลและร่วมในการตัดสินใจ ตลอดจนการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน

นางบัวริน นิยมคุณ “คือก่อนๆ ไม่ได้เปิดเวทีประชาคมหรือประกาศทางหอกระจายเสียง ทำกันเฉพาะในกลุ่มกรรมการชาวบ้านไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจวิธี แต่คณะกรรมการชุดใหม่จะประกาศและเปิดเวทีประชาคมเสมอ ทำให้ชาวบ้านสนใจและเข้าใจ ”

4.5.3.2 ในระยะเริ่มต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน กทบ. และ ธกส. ฝึกอบรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่คณะกรรมการในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

4.5.3.3 คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน ดำเนินงาน โดยยึดหลักธรรมาธิบาลในการบริหารจัดการ เช่น หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดย สมาชิกติดตามตรวจสอบได้

นายมั่น ภูลวงษ์ “อย่างที่ บัวริน ว่าครับ คือ กรรมการชุดก่อนไม่ค่อยได้ เปิดเวทีประชาคมเท่าไหร่ ”

4.5.3.4 การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ชาวบ้านจะต้องมีแผนการจัดตั้งล่วงหน้า โดยกันเงินงบประมาณจากผลกำไรในการดำเนินกองทุน ไว้เบิกจ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ การปรับปรุงอาคาร สถานที่ และการฝึกอบรมบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ไว้ด้วย

4.5.3.5 การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนจะต้องมีการประสานกับภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อของบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมจากงบประมาณ ปกติของกองทุนที่มีอยู่แล้ว จะได้ไม่แบกภาระด้านงบประมาณมาก

4.5.3.6 การที่เข้าหน้าที่ เช่น ธกส. พัฒนาชุมชน เกษตร กศน. ให้ความเชื่อถือการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนของบ้านตำแหน่ง เป็นตัวอย่างได้ดำเนินการได้ดี และการที่มีผู้มาดูงานบ่อยๆ ทำให้บ้านตำแหน่ง จะต้องระมัดระวังตัว มีการตรวจสอบเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาโดยสรุปมีดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 5.1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้าน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จ
- 5.1.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยทางแก้ไขของกองทุนหมู่บ้าน บ้านตำแหน่ง หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน
- 5.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน

5.2 วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบการอภิปรายผล ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมีจำนวน 103 คน ตามขนาดตารางสุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยวิธีการเจาะจง จำนวน 15 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยวิธีสุ่มอิสระ จำนวน 88 คน และประชากรในการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 12 คน โดยการสุ่มอิสระเป็นกรรมการ 2 คน และสมาชิก 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถาม มี 9 ส่วน รวม 73 ข้อ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง จำนวน 6 ข้อ 2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 10 ข้อ 3) การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 10 ข้อ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 10 ข้อ 5) ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 10 ข้อ 6) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ จำนวน 6 ข้อ

7) การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน จำนวน 6 ข้อ 8) ความสามารถในการพึงตบเนื่องของสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 12 ข้อ และ 9) ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทำการทดลองกับกลุ่มประชากรลักษณะเดียวกัน 30 คน ที่บ้านกุดกะเสียง หมู่ที่ 11 ตำบลเขื่องใน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี นำมาหาค่าความน่าเชื่อถือได้โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ Version 11 หาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation: r) ได้ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .83 ซึ่งมีความเชื่อถือได้ แล้วจึงนำแบบสอบถามไปจัดเก็บข้อมูลจากประชากรตัวอย่าง และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลทั้งหมด 10 วัน นำข้อมูลมาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ Version 11 เพื่อหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการแปลความหมายพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.3 อายุมากที่สุด 74 ปี อายุน้อยที่สุด 28 ปี อายุเฉลี่ย 44 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะระดับประถมศึกษา ร้อยละ 68.9 อาร์พส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ร้อยละ 69.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 45.05 สถานภาพเป็นกรรมการ 15 คน สมาชิก 88 คน

5.3.2 ปัจจัยที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านดำเนิน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้สำเร็จตามลำดับ ประกอบด้วย

5.3.2.1 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากที่สุด ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรมให้ความรู้ การติดตามให้คำปรึกษา และงบประมาณในด้านอาคารสถานที่

5.3.2.2 การที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัย วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชนในระดับมาก

5.3.2.3 คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนมีการบริหารจัดการตามระเบียบ ข้อบังคับ ประสานความร่วมมือกับสมาชิกได้ดี และมีความโปร่งใส

5.3.2.4 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ การแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคม ตลอดจนการเลือกคณะกรรมการบริหารในระดับมาก

5.3.2.5 สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกองทุนทั้งด้านอาคารสถานที่ คณะกรรมการ และการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน

5.3.2.6 การทดสอบสมมติฐาน

- 1) ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการด้าน ปรัชญา วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนีย
- 2) ยอมรับสมมติฐานที่ 2 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านดำเนีย เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนีย
- 3) ยอมรับสมมติฐานที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านดำเนีย เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนีย
- 4) ยอมรับสมมติฐานที่ 4 ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านดำเนีย เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนีย
- 5) ยอมรับสมมติฐานที่ 5 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐของกองทุน หมู่บ้านดำเนีย เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนีย
- 6) ไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 6 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนา ภาคเอกชน ไม่มีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านดำเนีย

5.3.3 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน บ้านดำเนีย หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อําเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

- 5.3.3.1 การขาดความเชื่อมั่นและไม่เข้าใจในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน
- 5.3.3.2 ขาดความพร้อมในด้านอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบุคลากรด้านเทคนิค
- 5.3.3.3 ขาดความรู้ในการบูรณาการกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 5.3.3.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเอกสาร บัญชี ในระบบธนาคาร

5.3.4 การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน บ้านดำเนีย หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อําเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

- 5.3.4.1 การสนับสนุนจากภาครัฐในการให้ความรู้ ฝึกอบรม และสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านก่อนการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน และให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน
- 5.3.4.2 จัดเตรียมอุปกรณ์ อาคารสถานที่ โดยใช้งบประมาณจากกองทุน หมู่บ้านและขอรับการสนับสนุนจาก อบต.

5.3.4.3 ส่งเข้าหน้าที่ด้านการเงินบัญชี และคอมพิวเตอร์ ฝึกอบรมที่ ชกส. พร้อม
ทั้งศึกษาดูงาน

5.3.4.4 ฝึกอบรมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้านเอกสาร บัญชี และการบริหาร
ขัดการธนารากชุมชน

5.3.4.5 ประชุมคณะกรรมการกองทุนประเภทต่างๆ เพื่อหาแนวทางการบูรณาการ
กองทุนโดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นพี่เลี้ยงและให้แนวทาง

5.3.5 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชน บ้านดำเน หมู่ที่ 11
ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

5.3.5.1 เตรียมความพร้อมของชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรม สร้าง
ความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน โดยการสนับสนุนของภาครัฐ

5.3.5.2 เสริมสร้างศักยภาพและคุณภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อ
เตรียมการบริหารสถาบันการเงินชุมชน โดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงานจากสถานที่จริง คือ
ธนาคาร ชกส.

5.3.5.3 สร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ โดยเน้นการปฏิบัติตาม
ระเบียบข้อบังคับและโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

5.3.5.4 ยึดหลักการพึงตนเองเป็นเบื้องต้น และขอรับการสนับสนุนจากภายนอก
ในส่วนที่เกินขีดความสามารถ เช่น ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อองค์กรหมู่บ้าน ในการจัดตั้งเป็นสถาบัน
การเงินชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านดำเน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัด
อุบลราชธานี ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.4.1 ภาครัฐ

5.4.1.1 การส่งเสริมการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ
การดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน โดยการ
ฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งการศึกษาดูงานสถาบันการเงิน
ชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ

5.4.1.2 การจะพัฒนากองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน จะต้องทำ
การฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการเชิงธุรกิจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก่อนที่จะจัดตั้งเป็น

สถาบันการเงินชุมชน เพราะสถาบันการเงินชุมชนมีกรอบและวิธีการปฏิบัติในรูปแบบของการประกอบธุรกิจชุมชน

5.4.1.3 การพัฒนากองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทและสร้างความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงาน ผลประโภชน์ และให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใส และการประชาสัมพันธ์

5.4.1.4 การพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน จะต้องสร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจให้กับสมาชิกในด้านความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การให้บริการและการได้รับผลประโยชน์ของสมาชิก

5.4.1.5 หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนในการเตรียมบุคลากรด้านการจัดทำบัญชี และบุคลากรด้าน IT รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน จะทำให้มีข่าวลือถูกต้องในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน

5.4.1.6 ควรส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ได้มีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนยิ่งขึ้น หากกว่าจะเป็นการกิจของภาครัฐฝ่ายเดียว

5.4.2 ชาวบ้านและชุมชน

5.4.2.1 การพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนชาวบ้าน จะต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการเข้าร่วมเวทีประชาคมของกองทุนหมู่บ้านทั้งการร่างกฎระเบียบ การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแรงงานวัสดุอุปกรณ์ งานกำลังความสามารถในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน

5.4.2.2 ชาวบ้านและชุมชนต้องแสดงหาความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนโดยการเข้ารับฟังคำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือไปศึกษาดูงานการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่พัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนจนประสบผลสำเร็จ

5.4.2.3 ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกจะต้องให้ความสำคัญและติดตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านหรือสถาบันการเงินชุมชน โดยเคร่งครัด

5.4.2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสภาพการเงินชุมชนจะต้องบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดกฎระเบียบเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดี บริหารงานด้วยจิตสาธารณะเป็นที่พึงพอใจของสมาชิกและชุมชน

5.4.3 นักวิชาการและพักพัฒนา

- 5.4.3.1 ควรนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้และส่งเสริมขยายผลพัฒนากรองทุนหมุนบ้าน
อื่นให้จัดตั้งเป็นสถาบันกองทุนหมุนบ้านชุมชนตลอดไป
- 5.4.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่ายสถาบันการเงินชุมชนระดับ
ต่างๆ เช่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค เพื่อขยายผลการดำเนินการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ເອກຕາຣອ້າງອີງ

เอกสารอ้างอิง

กลมลักษณ์ ดิษยันนท์. การศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

กรรมการพัฒนาชุมชน. คู่มือการบริหารกองทุนหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : บริษัทชั้นราชธุรกิจ, 2544.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. จะจัดตั้งสหกรณ์ได้อย่างไร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2544.

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน. การประเมินสถานการณ์กองทุนหมู่บ้าน.

กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, 2545.

เกศสุดา ปืนไชย. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนสก์ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทประสานศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

จันทร์เพ็ญ ยศธรรมนัส. การศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

บริการ นุตราลัย. การศึกษากองทุนพัฒนาชุมชนเมือง : รูปแบบการจัดตั้งที่เหมาะสม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

เจริญศักดิ์ สังข์ทอง. ประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสวนแตง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547.

ชนลดา จันทรสา霉 และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : หมู่บ้านที่ได้รับมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนระดับที่ 1 (AAA) อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต (การเงินการคลัง) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.

ชลิดา บุญราคัม. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี กองอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบราชธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ชุดima ตระกูลไทย. การศึกษาผลการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านท่าน้ำ หมู่ที่ 3 ตำบลคลองกิ่ว อำเภอปานบึง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยนูรพา, 2546.
- นันทยา สุวนิล. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- ประจำ กธรรมสูตร. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ประจำเพญ สรวรม และ สวิง สรวรม. พฤติกรรมศาสตร์ : พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2536.
- พนิดา รั่วรงค์ทรัพย์. ปัจจัยที่ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านประสบผลลัพธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านสวนใน หมู่ที่ 3 ตำบลสอนองใน อำเภอหัวยราช จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : รายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์, 2546.
- พยอมทอง สรีพันธ์. การดำเนินงานการเงินระดับฐานราก. www.bancosol.comlbo/en/index.htm, 2547.
- พระมหาวารี คเณศ. การประเมินกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี กองทุนหมู่บ้านบ้านน้อย หมู่ที่ 6 อำเภอเขาเยี้ยย จังหวัดเพชรบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเกริก, 2547.
- พิษณุ หัตราชังเคราะห์. ศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู. การค้นคว้าอิสระปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- ณี โนนศรีชัย. ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในตำบลทัพรัง กับอำเภอพระทอง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : รายงานผลการประเมินการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดนครราชสีมา, 2545.
- รัตนา สัญะนิธิ. ปัจจัยความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วัชระ ธรรมปัญญาสกุล. การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดราชบูรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศึกษาด้านการบริหารกิจการบ้านเรือน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2546.

ศิริวรรณ กะการดี. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอต้นบูร จังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์, 2546.

ศิริวรรณ บุญนา. การประเมินผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่กองทุนหมู่บ้านระดับ 3A.

ศรีสะเกย : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกย, 2546.

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 2. การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ ศูนย์พัฒนาชุมชนเขต 2. ชลบุรี : รายงานการประเมินผลประจำปี, 2545.

สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554), 2549.

สมบูรณ์ หอมเอนก. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ดำเนินมาไป อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิจัยประจำสาขาวิชาศาสตร์ มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.

สมาน รังสิตโภคฤทธิ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรสารการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2522.

สรวิทย์ พรหมสวัสดิ์. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.ค.) ประจำหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอคงแวง จังหวัดมุกดาหาร, 2544.

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. หลักการพัฒนากองทุนเป็นสถาบันการเงินชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาภรณ์, 2549.

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. กองทุนหมู่บ้านพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาชุมชน แก้ไขความยากจนของชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาภรณ์, 2549.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. การจัดการความรู้ : บันไดสู่ความสำเร็จ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2548.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกย. ผลการดำเนินงานและประเมินการจัดระดับการจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดศรีสะเกย. กลุ่มงานแผนงานและข้อมูล, 2547.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี. สรุปผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2548. อุบลราชธานี : ศิริธรรมอพฟเชิงการพิมพ์, 2548.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิประชาชนอุบลราชธานี. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย "ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ". อุบลราชธานี : สีตันพับลิชิ่ง, 2546.
- สูรพล กาญจนะจิตรา. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : แจก. เพิ่มเติมกิจ, 2533.
- ศุริยะ พิชัยสูรรถกิจ. การศึกษาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา บ้านอุ่มไฟ ตำบล咯డแดง อำเภอโนนค้ำ สำหรับจังหวัดนุกดาหาร. นุกดาหาร : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนุกดาหาร, 2546.
- ศุริยะ ชิตาเวช. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.ค.) ของกระทรวงมหาดไทย ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- ศุรีพันธ์ แสงไพบูลย์. ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษากรณีกองทุนหมู่บ้าน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.
- อารีรัตน์ ห้อมเนียม. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านแม่มุด หมู่ที่ 13 ตำบลแม่มุด อำเภอควบเชิง จังหวัดสุรินทร์. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2547.

Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. Determining sample size for Research Activities in Education and Psychological Measurement, 1970.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

**เรื่อง ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน
บ้านดำเน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี**

ทำการเก็บข้อมูลเมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....

ผู้จัดเก็บข้อมูล.....

คำชี้แจง แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้ เป็นการจัดเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อกองทุนหมู่บ้าน ในการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน (ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านดำเน หมู่ที่ 11 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอเมืองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี) ประกอบด้วย 9 ส่วน เพื่อสอบถามข้อมูลต่างๆ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน

ส่วนที่ 6 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ส่วนที่ 7 การได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาภาคเอกชน

ส่วนที่ 8 ความสามารถในการพึ่งตนเองของสถาบันการเงินชุมชน

ส่วนที่ 9 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ท่านได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ขอให้ท่านได้พิจารณาแบบสอบถามด้วยความรอบคอบและครบถ้วน แล้วจึงตอบผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสหนึ่งเดียว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้ท่านเติมข้อมูลเกี่ยวกับท่านลงในช่องว่าง (.....) หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ที่มีข้อมูลตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1.1 เพศ   ชาย   หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 ระดับการศึกษา   ระดับประถมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา

อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 อาชีพ   ด้านการเกษตร

ค้าขาย

ข้าราชการ

อื่นๆ (ระบุ.....)

1.5 รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน หรือต่ำกว่า 60,000 บาท ต่อปี

ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ต่อเดือน หรือ 60,000 -120,000 บาท ต่อปี

10,001-15,000 บาท ต่อเดือน หรือ 120,001-180,000 บาท ต่อปี

มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน หรือ มากกว่า 180,000 บาท ต่อปี

1.6 ตำแหน่งในสถาบันการเงินชุมชนของท่าน

เป็นกรรมการ

เป็นสมาชิก

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน คำนี้แจง คำนวนในส่วนที่ 2 เป็นคำนวนเกี่ยวกับ ปรัชญา วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง และสถาบันการเงินชุมชน ข้อความของแบบสอบถามนี้จะมี 2 คำตอบ คือ ใช่ หมายถึงข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้อง ไม่ใช่ หมายถึงข้อความที่ท่านคิดว่าไม่ถูกต้อง ให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วตัดสินใจเลือกคำตอบ โดยการเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง คำตอบด้านขวาเมื่อ

ข้อที่	ข้อความ	คำตอบ		สำหรับผู้วิจัย
		ใช่	ไม่ใช่	
1	กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนที่อยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง			
2	เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนด้านอาชีพแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ได้อี๊ดประโยชน์ให้กับคนชาวและผู้พิการ			
3	การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในหมู่บ้านจะดำเนินการโดยชาวบ้านเท่านั้น ส่วนราชการจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและให้คำปรึกษา			
4	การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนด้านอาชีพชุมชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของชาวบ้าน			
5	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น			
6	การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีต่อไป			
7	คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนคือคณะกรรมการในหมู่บ้านที่ทางราชการคัดเลือกจากผู้นำหมู่บ้าน เพื่อให้บริหารจัดการเงินกองทุนของหมู่บ้าน			

ข้อที่	ข้อความ	คำตอบ		สำหรับผู้วิจัย
		ใช่	ไม่ใช่	
8	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี หากพ้นวาระอาจได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งได้อีก แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระ ติดต่อกันมิได้			
9	หน้าที่ของสถาบันการเงินชุมชน คือ การให้บริการธุรกรรมทางการเงินและธุรกรรมอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวกและความต้องการแก่สมาชิกและประชาชน			
10	สมาชิกสถาบันการเงินชุมชนมีสิทธิในการทำธุรกรรมกู้ยืมกับสถาบันการเงินได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการขออนุมัติ			

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คำชี้แจง เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การประสานงาน และการรายงาน โดยคำตอบจะมีอัตราความแตกต่างเป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) ให้พิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วตัดสินใจเลือกตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่เห็นว่าตรงกับข้อเท็จจริง

ข้อที่	การปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	กรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนการดำเนินงานประจำปี และจัดทำแผนการดำเนินงานไว้เป็นรูปเด่น						
2	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน						
3	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มีการรวบรวมข้อมูล สภาพปัญหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข						

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วัด
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
4	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประสาน ความร่วมมือกับสมาชิกในการดำเนินงาน ตามระเบียบข้อบังคับและร่วมกิจกรรม พัฒนาสาธารณูปโภคมากน้อยเพียงใด						
5	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมี ความสามารถในการประสานการสนับสนุน และความร่วมมือกับส่วนราชการและ หน่วยงานภาคเอกชนได้มากน้อยเพียงใด						
6	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สามารถที่จะ อธิบายชี้แจง และสร้างความเข้าใจแก่ สมาชิกเมื่อมีข้อสงสัยได้มากน้อยเพียงใด						
7	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถ ชักชวนสมาชิกให้ร่วมพัฒนาสถาบัน การเงินชุมชนในลักษณะของการบริจาค หรือสะสมแรงงานเพื่อสาธารณะได้มากน้อย เพียงใด						
8	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานสถาบัน การเงินชุมชน ทางหอกระจายข่าว ปิด ประกาศและการประชุมมากน้อยเพียงใด						
9	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการจัด เวทีประชาชน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และรับฟังปัญหาจากสมาชิก มากน้อยเพียงใด						
10	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เปิดโอกาส ให้สมาชิกได้ตรวจสอบผลการดำเนินงาน มากน้อยเพียงใด						

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

คำชี้แจง เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยคำตอบ จะมีอัตราความแตกต่างกันเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ให้พิจารณาข้อความแต่ละข้อและตัดสินใจเลือกตอบ โดยการเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่เห็นว่าตรงกับความเป็นจริง

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านของท่านเข้าร่วมเวทีประชุมแต่ละครั้งเกินกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด						
2	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมแสดงข้อคิดเห็นในการจัดเวทีประชุมหรือจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน						
3	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ ของสถาบันการเงินชุมชน						
4	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน						
5	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดเลือกคณะกรรมการบริหารสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด						
6	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการบริหาร ตัดกรองคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด						

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
7	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลและประชาสัมพันธ์ ความก้าวหน้าของสถาบันการเงินชุมชน มากน้อยเพียงใด						
8	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล การถูกเงินไปประกอบกิจกรรมของสมาชิกมากน้อยเพียงใด						
9	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด						
10	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้าน มากน้อยเพียงใด						

ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจในการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านของสมาชิก คำชี้แจง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้บริการของสมาชิกต่อกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน โดยคำตอบจะมีอัตราความแตกต่าง เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ให้ท่านพิจารณาข้อความคำถามแต่ละข้อแล้วตัดสินใจ เลือกตอบ โดยกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่เห็นว่าตรงกับความเป็นจริง

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1	ท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการมากน้อย เพียงใด						
2	ท่านพึงพอใจต่ออาคารสถานที่ที่ดีของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด						

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
3	ท่านมีความพึงพอใจต่อระเบียบที่บังคับของ กองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด						
4	ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการฝากร-ถอน- ภูมิปัญญาของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด						
5	ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ สวัสดิภาพ และการสังเคราะห์แก่สมาชิกกองทุน หมู่บ้านและประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด						
6	ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมเพื่อการ เรียนรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพและการตลาดให้แก่ สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด						
7	ท่านมีความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่กองทุน หมู่บ้านตอบแทนแก่สมาชิกมากน้อยเพียงใด						
8	ท่านพึงพอใจในบทบาทและการตรวจสอบและ ควบคุมการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมาก น้อยเพียงใด						
9	ท่านเห็นว่ากองทุนหมู่บ้าน บริหารจัดการด้วย ความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้						
10	ท่านมีความพึงพอใจต่อการมีมนุษยสัมพันธ์และ การประสานงานของคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านมากน้อยเพียงใด						

ส่วนที่ 6 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

คำชี้แจง ในส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ คำตอบจะมีอัตราความแตกต่าง เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ให้พิจารณาข้อความแต่ละข้อและตัดสินใจเลือกตอบโดยการเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่เห็นว่า ตรงกับข้อเท็จจริง

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1	ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้รับคำปรึกษา หารือและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคราชการมากน้อยเพียงใด						
2	เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนมากน้อย เพียงใด						
3	เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้ามาร่วมประชุม/ร่วมเวที ประชาคมและให้คำแนะนำในการวางแผนและ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด						
4	การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนได้รับการ สนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณ/วัสดุ อุปกรณ์ และวิชาการมากน้อยเพียงใด						
5	เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สนับสนุนในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานสถาบันการเงิน ชุมชนมากน้อยเพียงใด						
6	ภาครัฐได้ยกย่องเชิดชูและให้รางวัลในการ ดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด						

ส่วนที่ 7 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน

คำ释 ใจ ในส่วนที่ 5 เป็นคำถ้าหากกิจกรรมได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจากภาคเอกชน คำตอบจะมีอัตราความแตกต่าง เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ให้พิจารณาข้อความแต่ละข้อและตัดสินใจเลือกตอบโดยการเครื่องหมาย ✓ ในช่อง คำตอบที่เห็นว่าตรงกับข้อเท็จจริง

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1	ในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้รับ คำปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาคเอกชนมากน้อย เพียงใด						
2	เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ได้นำข้อมูลข่าวสาร และความรู้ในการจัดตั้งสถาบันการเงิน ชุมชนมากน้อยเพียงใด						
3	เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ได้เข้ามาร่วมประชุม/ ร่วมเวทีประชาคมและให้คำแนะนำในการ วางแผนและแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน มากน้อยเพียงใด						
4	การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้รับการ สนับสนุนจากภาคเอกชนในด้าน งบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ และวิชาการมาก น้อยเพียงใด						
5	เจ้าหน้าที่ของภาคเอกชน ได้สนับสนุนใน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน สถาบันการเงินชุมชนมากน้อยเพียงใด						
6	ภาคเอกชน ได้ยกย่องชมเชยและให้รางวัล ในการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนมาก น้อยเพียงใด						

ส่วนที่ 8 ความสามารถในการพึงดูแลของสถาบันการเงินชุมชน

คำ释ิแจง เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการดำเนินงานที่นำไปสู่การพึงดูแลของสถาบันการเงินชุมชน โดยคำตอบจะมีอัตราความแตกต่าง เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ให้ท่านพิจารณาข้อความคำถามแต่ละข้อแล้วตัดสินใจเลือกตอบ โดยกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่เห็นว่าตรงกับความเป็นจริง

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1	คณะกรรมการสามารถบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนได้ดี ไปร่วมใส เป็นไปตามนิติที่ประชุมสมาชิกกองทุน						
2	คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับบทบาทภารกิจของสถาบันการเงินชุมชน และการบริหารจัดการสถาบัน การเงินชุมชน						
3	การบริหารสถาบันเงินทุนชุมชนมี โครงสร้างการบริหารและกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และ ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้						
4	สถาบันการเงินชุมชนมีสถานที่เป็น สำนักงานที่มีความสะอาดในการให้บริการ และมีความเหมาะสมสมากน้อยเพียงใด						
5	อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานสถาบัน การเงินชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์และ อุปกรณ์สื่อสาร มีความพอเพียงมากน้อย เพียงใด						
6	สถาบันการเงินชุมชนมีการระดมเงินออม และมีเงินหมุนเวียนพอเพียงต่อการให้ สมาชิกกู้ยืม ไปดำเนินกิจกรรมของสมาชิก						

ข้อ ที่	การปฏิบัติ	ข้อคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
7	สถาบันการเงินชุมชนสามารถหารายได้และทำกำไรให้แก่สถาบันการเงินชุมชนและสมาชิกอย่างเป็นระบบ						
8	สถาบันการเงินชุมชนมีทุนสำรองพอเพียง และมีการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่สมาชิกและชุมชน						
9	สถาบันการเงินชุมชนมีการจัดทำเอกสารหลักฐานและจัดทำงบการเงินได้ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน						
10	สถาบันการเงินชุมชนมีระเบียบข้อบังคับ เป็นลายลักษณ์อักษรและมีระบบการตรวจสอบและการควบคุมการดำเนินงาน และการบริหารกองทุน						
11	สถาบันการเงินชุมชนมีความสม่ำเสมอในการให้บริการและมีรูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย						
12	สถาบันการเงินชุมชนได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนา เช่น พัฒนาชุมชน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคาร ธกส. และกองทุนหมู่บ้านอื่นๆ						

ส่วนที่ 9 ให้ท่านให้ข้อมูลในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ดังนี้

9.1 ปัญหาในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน คืออะไร.....

.....

.....

9.2 ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาตามข้อ 8.1 อย่างไร.....

.....

.....

9.3 ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....